

Näringsutskottets betänkande 2025/26:NU23

Privatkopieringsersättning

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens lagförslag. I propositionen föreslås ändringar i lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och lagen om medling i vissa upphovsrättsvister. Lagförslagen syftar till att modernisera den ersättning som ska kompensera rättighetshavarna för tillåten privatkopiering.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 september 2026.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår de motioner som väckts med anledning av propositionen.

Vidare föreslår utskottet att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om immaterialrättsliga frågor från allmänna motionstiden 2025/26. Exempel på frågor som tas upp i motionsyrkandena är kunskapsfrämjande insatser, upphovsrätt och artificiell intelligens samt åtgärder mot patentintrång.

I betänkandet finns nio reservationer (S, V, C, MP) och två särskilda yttranden (SD).

Behandlade förslag

Proposition 2025/26:184 Privatkopieringsersättning.

Åtta yrkanden i följdmotioner.

20 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2025/26.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Regeringens lagförslag	6
Utskottets ställningstagande	7
Övrigt om privatkopieringsersättning	8
Utskottets ställningstagande	10
Allmänt om immaterialrättsliga frågor	12
Utskottets ställningstagande	16
Upphovsrättsliga frågor	18
Utskottets ställningstagande	27
Patentfrågor	28
Utskottets ställningstagande	31
Reservationer	33
1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (C)	33
2. Övrigt om privatkopieringsersättning, punkt 2 (V)	33
3. Övrigt om privatkopieringsersättning, punkt 2 (C)	35
4. Allmänt om immaterialrättsliga frågor, punkt 3 (S, V)	36
5. Allmänt om immaterialrättsliga frågor, punkt 3 (C)	37
6. Upphovsrättsliga frågor, punkt 4 (S)	38
7. Upphovsrättsliga frågor, punkt 4 (V, MP)	39
8. Upphovsrättsliga frågor, punkt 4 (C)	40
9. Patentfrågor, punkt 5 (S, V)	41
Särskilda yttranden	43
1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (SD)	43
2. Övrigt om privatkopieringsersättning, punkt 2 (SD)	43
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	45
Propositionen	45
Följdmotionerna	45
Motioner från allmänna motionstiden 2025/26	46
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	49

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk,
2. lag om ändring i lagen (2016:977) om kollektiv förvaltning av upphovsrätt,
3. lag om ändring i lagen (2017:322) om medling i vissa upphovsrättstvister.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:184 punkterna 1–3 och avslår motionerna

2025/26:4007 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1 och

2025/26:4037 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 1.

Reservation 1 (C)

2. Övrigt om privatkopieringsersättning

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:3561 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 6,

2025/26:4005 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkandena 1–3,

2025/26:4007 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2 och

2025/26:4037 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkandena 2 och 3.

Reservation 2 (V)

Reservation 3 (C)

3. Allmänt om immaterialrättsliga frågor

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:2724 av Markus Wiechel (SD),

2025/26:2831 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 5 och

2025/26:3593 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 48, 49 och 51.

Reservation 4 (S, V)

Reservation 5 (C)

4. Upphovsrättsliga frågor

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:901 av Mirja Räihä och Per-Arne Håkansson (båda S),

2025/26:2301 av Per-Arne Håkansson (S),

2025/26:2832 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 16,

2025/26:3425 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 5,

2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S) yrkande 42,

2025/26:3561 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 7,

2025/26:3593 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 52,
2025/26:3665 av Magnus Berntsson (KD) och
2025/26:3775 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 32.

Reservation 6 (S)
Reservation 7 (V, MP)
Reservation 8 (C)

5. Patentfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:3593 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 50, 53 och 54
samt

2025/26:3641 av Lili André (KD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 9 (S, V)

Stockholm den 19 maj 2026

På näringsutskottets vägnar

Tobias Andersson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tobias Andersson (SD), Anders Ådahl (C), Fredrik Olovsson (S), Jesper Skalberg Karlsson (M), Monica Haider (S), Josef Fransson (SD), Mattias Jonsson (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Marianne Fundahn (S), Eric Palmqvist (SD), Isak From (S), Kjell Jansson (M), Birger Lahti (V), Camilla Brodin (KD), Johnny Svedin (SD), Katarina Luhr (MP) och Louise Eklund (L).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2025/26:184 Privatkopieringsersättning. Det har väckts tre motioner med anledning av propositionen. I betänkandet behandlar utskottet även 20 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2025/26 som rör immaterialrättsliga frågor.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1, och i bilaga 2 finns regeringens lagförslag.

Utskottets överväganden

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag. I propositionen föreslås bl.a. ändringar i lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Lagförslagen syftar till att modernisera den ersättning som ska kompensera rättighetshavarna för tillåten privatkopiering. Riksdagen avslår motionsyrkanden med förslag om att riksdagen ska avslå lagändringarna.

Jämför reservation 1 (C) och särskilt yttrande 1 (SD).

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen ändringar i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, lagen (2016:977) om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och lagen (2017:322) om medling i vissa upphovsrätts tvister. Regeringen anför att uphovspersoner och andra rättighetshavare har rätt till rimlig kompensation för privatkopiering av deras skyddade verk och prestationer. I Sverige, liksom i de flesta andra EU-länder, betalas ersättningen av de företag som tillverkar eller för in elektronikprodukter som kan användas för privatkopiering.

I propositionen lämnar regeringen förslag som ska säkerställa en likvärdig rätt till rimlig kompensation för rättighetshavarna. Förslagen ska också ge enklare, mer förutsebara och konkurrensneutrala regler för företagen samt ersättningsnivåer som garanterar att belastningen på konsumenterna inte blir för stor.

Det föreslås vidare att alla uphovspersoner vars ensamrätt har inskränkts för privatkopiering och vars verk har tillgängliggjorts i förvärvssyfte ska ha rätt till ersättning, om de inte endast påverkas ekonomiskt i obetydlig omfattning. Motsvarande rätt ska gälla för utövande konstnärer, framställare av ljud- eller bildupptagningar samt radio- och tv-företag.

När det gäller ersättningsgrundande elektronikprodukter föreslår regeringen att begränsningen till anordningar som kan ta upp ljud eller rörliga bilder tas bort. Det innebär enligt regeringen att regleringen i princip blir teknikneutral. Därtill föreslås ett s.k. frivilligt sekundäransvar för elektronikbranschen och en rätt till återbetalning av ersättning vid t.ex. reexport. Regeringen föreslår även att ersättningen per lagringsutrymme för lagringsmedier, såsom hårddiskar, och multifunktionella anordningar, såsom mobiltelefoner och datorer, sänks och kombineras med takbelopp. För anordningar för exemplarframställning, såsom kopiatorer och skrivare, införs en fast ersättningsnivå. Berörda aktörer får använda nedsättningsreglerna för att se till att ersättningen

blir rimlig. Regeringen föreslår också att Patent- och marknadsdomstolen ska kunna utse en medlare för att underlätta för aktörerna att komma överens.

Regeringen beslutade den 5 februari 2026 att begära Lagrådets yttrande över lagförslag som överensstämmer med lagförslagen i propositionen. Lagrådet hade inga invändningar mot förslagen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 september 2026.

Motionerna

I kommittémotion 2025/26:4007 yrkande 1 föreslår Tobias Andersson m.fl. (SD) att riksdagen ska avslå propositionen. Motionärerna framhåller bl.a. att regeringens lagförslag bygger på EU-rättsliga tolkningar som ännu inte är tillräckligt klarlagda. För att undvika framtida regeländringar och osäkerhet anser motionärerna att riksdagen därför bör avvakta med att anta lagförslagen.

I kommittémotion 2025/26:4037 yrkande 1 föreslår även Anders Ådahl m.fl. (C) att riksdagen ska avslå propositionen. Motionärerna anger bl.a. att de delar regeringens uppfattning att dagens system är föråldrat, men de anser inte att systemet bör reformeras utan i stället avskaffas.

Bakgrund och pågående arbete

I propositionen hänvisas till att frågan om huruvida offlinekopiering ska betraktas som privatkopiering är föremål för prövning av EU-domstolen. Den 16 april 2026 meddelade EU-domstolen sin dom i mål C-496/24 Stichting de Thuiskopie. Domen avser frågan om offlinekopior inom ramen för en strömningstjänst omfattas av undantaget för privatkopiering. EU-domstolen anser att sådana offlinekopior inte omfattas av undantaget när kopian framställs av leverantören av strömningstjänsten på slutanvändarens enhet. Skälet är att slutanvändaren inte tekniskt kan förfoga över kopian utanför tjänsten och att rättighetshavaren behåller sådan kontroll över verket att åtkomsten till kopian kan blockeras. Att denna typ av offlinekopior inte omfattas av undantaget för privatkopiering innebär att de inte ger rätt till privatkopieringsersättning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla sin uppfattning att upphovspersoner och rättighetshavare ska ha rätt till en rimlig kompensation för privatkopiering av sina skyddade verk och prestationer. Utskottet kan vidare konstatera att i Sverige, och i de flesta andra EU-länder, betalas ersättningen av de företag som tillverkar eller för in elektronikprodukter som kan användas för privatkopiering. Utskottet är vidare av uppfattningen att det är viktigt att ersättningen inte blir en för stor belastning på konsumenterna. Utskottet noterar att denna ersättningsordning senast sågs över i samband med genomförandet av direktivet om upphovsrätten i informationssamhället (2001/29/EG) 2005 och att den tekniska utvecklingen liksom rättsutvecklingen på EU-nivå sedan dess har

varit betydande. Utskottet noterar vidare att propositionen syftar till att anpassa regelverket till dagens tekniska och marknadsmässiga förutsättningar. Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen bör anta regeringens lagförslag.

Därmed tillstyrks propositionen.

Övrigt om privatkopieringsersättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som handlar om övriga frågor om systemet med privatkopieringsersättning. Utskottet hänvisar till regeringens bedömning i propositionen.

Jämför reservation 2 (V) och 3 (C) samt särskilt yttrande 2 (SD).

Propositionen

Regeringen anför att en inskränkning för kopiering för privat bruk enligt EU-rätten endast får göras under förutsättning att rättighetshavarna får rimlig kompensation. Regeringen framhåller vidare att inskränkningen är av stor praktisk betydelse och möjliggör för var och en att kopiera skyddat material på ett vardagligt sätt utan risk att begå intrång. Därtill menar regeringen att det är viktigt att möjligheterna till privatkopiering motsvarar en rimlig avvägning mellan upphovspersonernas och den breda allmänhetens intressen. Enligt regeringen är ersättningen en viktig inkomstkälla för de kulturella och kreativa branscherna. Regeringen konstaterar att den nuvarande ordningen bör anpassas till dagens förhållanden för att säkerställa en likvärdig rätt till ersättning.

Regeringen noterar att den nuvarande ersättningsordningen för privatkopiering infördes 1999 och att ersättningsordningen senast sågs över i samband med genomförandet av direktivet om upphovsrätten i informationssamhället 2005. En utredning tillsattes hösten 2020 för att se över och modernisera nuvarande ordning. Utredningen tog namnet Utredningen om privatkopieringsersättning och överlämnade i april 2022 betänkandet Privatkopieringsersättningen i framtiden (SOU 2022:20). Regeringen redogör för att utredningen har övervägt alternativa modeller och att utredningen föreslår att det ska inrättas en privatkopieringsnämnd. I propositionen redovisar regeringen sina skäl för att inte inrätta en privatkopieringsnämnd samt för att behålla nuvarande ordning.

När det gäller frågan om offlinekopiering avses sådan kopiering som sker inom ramen för en strömningstjänst för att användaren ska kunna ta del av innehållet även utan internetuppkoppling. Regeringen anför att frågan om huruvida sådan kopiering ska betraktas som privatkopiering är föremål för prövning av EU-domstolen. Regeringen anger att EU-domstolens kommande ställningstagande inte påverkar utformningen av lagförslaget när det gäller rätten till ersättning. Enligt regeringen bör frågan om offlinekopiering, liksom

andra frågor som kan uppstå vid tjänstebaserad kopiering, även i fortsättningen hanteras inom ramen för bestämmandet av ersättningens storlek med stöd av bl.a. nedsättningsreglerna som är generellt utformade och gör att EU-domstolens praxis kan få fullt genomslag.

När det gäller framställare av fotografiska bilder föreslår regeringen att de inte längre ska vara ersättningsberättigade. Regeringen konstaterar att det inte finns någon i EU-rätten grundad rätt till privatkopieringsersättning för framställare av fotografiska bilder. Skyddet för upphovspersoner till fotografiska verk är långtgående och torde till stor del ringa in den professionella bildanvändningen, som annars skulle kunna motivera ersättning. Vidare anser regeringen att det inte framstår som ändamålsenligt att ha olika regler för verk respektive bilder i förhållande till tredjeländer.

I propositionen föreslås att ersättningen för anordningar för digital lagring ska vara 50 öre per gigabyte lagringsutrymme, dock högst 40 kronor. För andra anordningar där digital lagring kan ske föreslås ersättningen vara 1 krona per gigabyte lagringsutrymme, dock högst 100 kronor. Regeringen föreslår vidare att ersättningen för anordningar för framställning av exemplar i fysisk eller digital form ska vara 100 kronor. Ersättningsbeloppen ska, med undantag för ersättningen per gigabyte lagringsutrymme, räknas om vart femte år utifrån förändringen i konsumentprisindex.

Regeringen föreslår i propositionen att Patent- och marknadsdomstolen ska kunna utse en medlare för att hjälpa parter som vill ingå avtal om privatkopieringsersättning. Ersättningen till medlaren ska, om inte något annat har avtalats, betalas av parterna med lika delar.

Motionerna

I kommittémotion 2025/26:4007 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2 efterfrågas ett tillkännagivande om att regeringen bör vänta tills det EU-rättsliga läget klarläggs på området och därefter återkomma till riksdagen med förslag.

I kommittémotion 2025/26:4005 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att rättighetshavare till en fotografisk bild ska omfattas av ersättningsordningen. Vidare föreslås i yrkande 2 ett tillkännagivande om att taknivåerna i ersättningen bör gälla enligt följande: anordningar för lagring bör ha en taknivå på 50 kronor, anordningar för lagring där även annan användning kan ske bör ha en taknivå på 125 kronor och anordningar för exemplarframställning bör ha ett tak på 125 kronor. Därtill efterfrågar motionärerna i yrkande 3 ett tillkännagivande om att ersättning till medlaren ska betalas av den part som har ansökt om medlingen eller, om flera parter har ansökt om medlingen, av dessa parter med lika delar.

Anders Ådahl m.fl. (C) efterfrågar i kommittémotion 2025/26:4037 yrkande 2 ett tillkännagivande om att systemet med privatkopieringsersättning helt ska avskaffas. I yrkande 3 anför motionärerna att regeringen bör återkomma med ett förslag som på ett transparent och rättvist sätt säkerställer

att upphovsrättsinnehavare får skälig ersättning direkt från de plattformar och tjänster där deras verk konsumeras, och ett tillkännagivande om det förordas.

I motion 2025/26:3561 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att avskaffa kassettbandsavgiften.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat frågan om att avskaffa privatkopieringsersättningen (i en motion även kallad kassettbandsavgiften). Senast utskottet behandlade frågan var våren 2025, och utskottet avstyrkte förslaget med hänvisning till att en översyn av privatkopieringsersättningen nyligen hade genomförts och att utredningens förslag bereddes inom Regeringskansliet (bet. 2024/25:NU21). I en reservation från Centerpartiet framfördes en annan uppfattning i denna fråga.

Utskottets ställningstagande

I en motion har det föreslagits att regeringen avvaktar med lagförslaget tills det EU-rättsliga läget klarläggs på området och därefter återkommer till riksdagen med lagförslag. Utskottet kan konstatera att regeringen i propositionen anger att EU-domstolens kommande ställningstagande om huruvida offlinekopior ska betraktas som privatkopiering inte påverkar utformningen av lagförslaget när det gäller rätten till ersättning. Enligt regeringen bör frågan om offlinekopiering, liksom andra frågor som kan uppstå vid tjänstebaserad kopiering, även i fortsättningen hanteras inom ramen för bestämmandet av ersättningens storlek med stöd av bl.a. nedsättningsreglerna, som är generellt utformade och gör att EU-domstolens praxis kan få fullt genomslag. Utskottet kan vidare notera att sedan propositionen överlämnades till riksdagen har EU-domstolen meddelat sin dom i ett mål som handlar om huruvida offlinekopior inom ramen för en strömningstjänst ska omfattas av undantaget för privatkopiering. EU-domstolen anser att sådana offlinekopior inte omfattas av undantaget när kopian framställs av leverantören av strömningstjänsten på slutanvändarens enhet, vilket därmed innebär att de inte ger rätt till privatkopieringsersättning. Utskottet kan konstatera att regeringen i propositionen tydliggör att den beaktat ett sådant utfall i sina överväganden. Utskottet gör inte någon annan bedömning är regeringen och anser därmed att motionsyrkandet kan lämnas utan åtgärd.

I två motioner föreslås att systemet med privatkopieringsersättning ska avskaffas, och i en av dessa motioner föreslås även att regeringen ska återkomma med ett förslag som säkerställer att upphovsrättsinnehavare får skälig ersättning direkt från de plattformar och tjänster där deras verk konsumeras. Utskottet konstaterar att en inskränkning för kopiering för privat bruk enligt EU-rätten endast får göras under förutsättning att rättighetshavarna får rimlig kompensation. Utskottet instämmer i vad motionärerna anför om att det

har skett en betydande teknisk utveckling, och beteendemönster har förändrats när det gäller konsumtion av film, musik och annat upphovsrättsligt skyddat material. Utskottet anser dock inte att systemet med privatkopieringsersättning bör avskaffas. Utskottet är i stället av uppfattningen att privatkopieringsersättningen är en viktig inkomstkälla för de kulturella och kreativa branscherna och att nuvarande ordning behöver anpassas till dagens förhållanden för att säkerställa en likvärdig rätt till ersättning. Utskottet noterar att systemet med privatkopieringsersättning har setts över och att alternativa modeller, såsom införandet av en privatkopieringsnämnd, har övervägts men att dessa inte bedömts som lämpliga. Utskottet noterar vidare att regeringen anser att den nuvarande ordningen bör behållas. Utskottet delar denna uppfattning.

I en annan motion förordas andra taknivåer för ersättningen än regeringens föreslagna nivåer. Utskottet noterar att regeringen gjort en bedömning utifrån nuvarande branschavtal och jämfört med andra EU-länder. Regeringen menar att de föreslagna taknivåerna sätter en tydlig och förutsebar spärr för hur hög ersättningen högst kan bli, vilket är viktigt för att säkerställa att belastningen inte blir för stor för konsumenterna. Därtill framgår det av propositionen att ersättningsbeloppen räknas om vart femte år utifrån förändringen i konsumentprisindex. Utskottet ser inte heller i denna fråga skäl att göra en annan bedömning är regeringen.

I samma motion föreslås även att rättighetshavare till en fotografisk bild ska omfattas av ersättningsordningen. Utskottet konstaterar att det av propositionen framgår att det inte finns någon i EU-rätten grundad rätt till privatkopieringsersättning för framställare av fotografiska bilder och att det inte framstår som ändamålsenligt att ha olika regler för verk och bilder i förhållande till tredjeländer. Därtill kan utskottet notera att skyddet för framställare av fotografiska bilder redan är långtgående och till stor del torde ringa in den professionella bildanvändningen. Vidare föreslås i samma motion att ersättning ska betalas av den part som ansökt om medlingen. I propositionen redogör regeringen för sina överväganden när det gäller att ersättningen till medlaren ska betalas av parterna med lika delar. Regeringen motiverar förslaget med att det inte är lämpligt att den som påkallar medlingen ska stå för kostnaden, eftersom parterna har ett gemensamt intresse av att ta hjälp av medlare. Regeringen anser även att detta kan bidra till effektivare förhandlingar och motverka att de drar ut på tiden. Inte heller i dessa frågor ser utskottet något skäl att göra någon annan bedömning än regeringen.

Därmed avstyrks samtliga motionsyrkanden.

Allmänt om immaterialrättsliga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör allmänna immaterialrättsliga frågor. Det gäller bl.a. kunskapsfrämjande insatser och en immaterialrättsstrategi. Utskottet hänvisar till bl.a. pågående arbete och tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 4 (S, V) och 5 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2025/26:3593 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 48 föreslås ett tillkännagivande om att öka kunskapen om immaterialrätt. I yrkande 49 föreslås därtill ett tillkännagivande om att se över förutsättningarna för ett nationellt kunskapscentrum för immaterialrätt. Motionärerna begär också i yrkande 51 ett tillkännagivande om att stärka arbetet mot intrång i immateriella rättigheter.

I kommittémotion 2025/26:2831 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om en utredning som utmynnar i en svensk immaterialrättsstrategi.

I motion 2025/26:2724 av Markus Wiechel (SD) föreslås ett tillkännagivande om att arbeta inom EU för att riva upp lagen om civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område.

Bakgrund och pågående arbete

Inledning

Immaterialrätten omfattar skydd av intellektuella prestationer och kännetecken och delas in i upphovsrätt och industriellt rättsskydd. Upphovsrätten ger skydd för musik, litteratur och annat konstnärligt skapande, medan det industriella skyddet omfattar skydd för tekniska lösningar genom patent, designskydd eller skydd för varumärken och andra varukännetecken. Immaterialrätten är i högsta grad internationell och påverkad av globaliseringen och den tekniska utvecklingen. Det är vanligt att exempelvis musik, böcker och uppfinningar av olika slag får stor internationell spridning, samtidigt som de immateriella rättigheterna kan vara av stor ekonomisk betydelse för upphovspersonen eller uppfinnaren. Mot denna bakgrund har en allmän internationell rättsordning byggts upp på grundval av internationella konventioner. De två viktigaste konventionerna på det globala planet är Bernkonventionen av 1886 inom upphovsrätten och Pariskonventionen av 1883 inom det industriella rättsskyddet jämte otillbörlig konkurrens.

Inom ramen för Världshandelsorganisationen (WTO) antogs 1994 Trips-avtalet (trade-related aspects of intellectual property rights). Avtalet förpliktar de avtalsslutande länderna att upprätthålla den standard som följer av de

senaste textversionerna av Bern- och Pariskonventionerna. Genom Trips har en sammanhängande immaterialrättslig skyddsordning skapats med i princip en global omfattning. Inom EU bärs insatser inom immaterialrätten upp av flera centrala syften. En ökad harmonisering av medlemsstaternas immaterialrättsliga regleringar anses vara viktig för att skapa bättre konkurrensvillkor för aktörerna inom EU och främja EU-företagens internationella konkurrenskraft samt för att nationell lagstiftning inte ska hindra den fria rörligheten. Den juridiska formen för EU:s rättsakter inom immaterialrätten är ofta direktiv som ska genomföras i medlemsstaternas nationella lagstiftningar.

Regeringen om immaterialrätten i budgetpropositionen för 2026

I budgetpropositionen för 2026 framhöll regeringen att Sveriges förmåga att hantera immateriella rättigheter och tillgångar samt att få bättre utväxling på de investeringar som görs i forskning och innovation är av stor vikt för landets konkurrenskraft (prop. 2025/26:1 utg.omr. 24 Näringsliv). Regeringen anförde vidare att den arbetar med ett samlat grepp om de immaterialrättsliga frågorna, och att mycket av den kunskap som utvecklas är skyddsvärd och eftertraktad av andra länder och aktörer utanför Sverige.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen ökade medel till Patent- och registreringsverket (PRV) med 2 miljoner kronor för stärkt hantering av immateriella tillgångar och 3 miljoner kronor för kunskapshöjande insatser om immateriella tillgångar. Vidare föreslog regeringen ökade medel till Verket för innovationssystem (Vinnova) med 7 miljoner kronor 2026 för kunskapshöjande insatser om immateriella tillgångar. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2025/26:NU1, rskr. 2025/26:129–131).

PRV:s instruktion

I förordningen (2007:1111) med instruktion för Patent- och registreringsverket anges att verket ansvarar för ärenden om patent, varumärken och mönster. PRV är en internationell myndighet enligt förordningen (1978:218) om Patent- och registreringsverkets verksamhet som internationell myndighet enligt konventionen om patentsamarbete. Vidare är PRV enligt 5 kap. varumärkeslagen (2010:1877) varumärkesmyndighet i Sverige i ärenden om internationell varumärkesregistrering. Verket ska se till att de regelverk och rutiner verket disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag.

Därtill anges i verkets instruktion att PRV långsiktigt ska främja tillväxten samt stärka innovationsförmågan och konkurrenskraften i hela landet. Verket ska informera om och bidra till ökad förståelse för immateriella tillgångar och rättigheter.

PRV ska även tillhandahålla en förteckning över personer som har förklarat sig villiga att medla i tvister med anledning av åtgärder som vidtagits med stöd av 52 1 § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. PRV ska även tillhandahålla information om medling som tvistlösningsform i sådana tvister.

Enligt instruktionen får PRV bedriva uppdragsverksamhet, såsom att tillhandahålla konsulttjänster för granskning och annan rådgivning, ombesörja bevakning av avgifter för patent, varumärken och mönsterskydd, bedriva kurs- och utbildningsverksamhet samt tillhandahålla tjänster som rör verkets dokumentation. PRV får även bedriva tjänsteexport som är direkt kopplad till myndighetens verksamhetsområde och som ligger inom ramen för det uppdrag som anges i instruktionen eller i någon annan förordning.

Uppdrag om kunskapshöjande insatser om immateriella tillgångar

Regeringen beslutade den 27 februari 2026 att ge PRV och Vinnova i uppdrag att göra kunskapshöjande insatser för att stärka den strategiska hanteringen av immateriella tillgångar och rättigheter (KN2026/00442). Syftet är att öka nyttiggörande och värdeskapande från forskning och innovation och att främja skyddet av immateriella tillgångar.

Uppdragets insatser ska ha som mål att

- stärka berörda målgruppers medvetenhet, kunskap och incitament, för att främja en strategisk hantering av immateriella tillgångar och rättigheter i hela kedjan från forskning till kommersialisering
- öka tillgången till kvalitativt kunskaps- och utbildningsunderlag, stöd och rådgivning, bl.a. genom att bygga upp och långsiktigt förvalta en sammanhållen digital miljö
- höja medvetenheten om säkerhet, skyddsvärde och hantering av säkerhetsrelaterade risker i fråga om immateriella tillgångar
- skapa bättre förutsättningar för aktörer i innovationssystemet att identifiera och skydda immateriella tillgångar som är av värde utifrån ett nationellt säkerhetsperspektiv
- öka användningen av patentinformation hos relevanta aktörer i innovationssystemet för att bidra till en effektiv användning av forskningsresurser
- öka andelen lärosäten, företag och organisationer som har en adekvat strategisk hantering av immateriella tillgångar
- öka antalet registrerade immateriella rättigheter från svenska aktörer i såväl det nationella som det globala immaterialrättssystemet särskilt bland små och medelstora företag.

Av uppdraget framgår vidare att PRV och Vinnova senast den 30 mars 2026 skulle lämna en plan för arbetet. Därtill ska myndigheterna lämna gemensamma delredovisningar i september 2026, februari 2027 och februari 2028. Delredovisningarna ska kortfattat beskriva genomförda insatser och ge förslag på kompletterande åtgärder. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2029.

Arbetsgrupp för en samlad inriktning för immaterialrätt

Regeringen meddelade i februari 2025 att man tillsatt en arbetsgrupp i Regeringskansliet med uppgift att samordna frågor om immaterialrätt och bidra till

att ta fram en inriktning för regeringens målsättning på området. Regeringen anger att det är avgörande med kunskap om immaterialrätt och strategisk hantering av immateriella tillgångar för att svenska företag, innovatörer och kulturskapare ska lyckas på den svenska och internationella marknaden. I och med betydande samhällsutmaningar, hårdnande global konkurrens och snabb teknikutveckling ser regeringen behov av att arbeta strategiskt och samlat på immaterialrättens område på nationell och internationell nivå. Inom ramen för detta arbete genomförde regeringen under våren 2025 två rundabordssamtal med fokus på frågor om immaterialrättens centrala roll för ökat kulturskapande och innovations- och konkurrenskraft. En slutsats av samtalen är att det behövs ökad medvetenhet och kunskap om immaterialrätt och immateriella tillgångar i samtliga led i innovationssystemet.

Uppdrag om immaterialrätt i vissa myndigheters regleringsbrev 2026

Av PRV:s regleringsbrev för 2026 framgår att myndigheten ska redovisa hur den har arbetat, och samverkat med myndigheter och andra aktörer, för att öka kunskapen om hantering av immateriella tillgångar och om immateriella rättigheter, bl.a. patent, upphovsrätt, formskydd och varumärken (KN2025/02359 [delvis] och KN2025/02413). Redovisningen ska utgå från de behov av ökad kunskap som finns hos de målgrupper som myndighetens kunskaphöjande uppdrag riktas mot.

Vinnova har fått i uppdrag att redogöra för hur myndigheten har arbetat med och bistått i finansierade aktörers hantering av immateriella tillgångar i syfte att möjliggöra ökat värdeskapande (KN2025/02359 [delvis] och KN2025/02393).

Vetenskapsrådet ska enligt regleringsbrevet för 2026 sprida kunskap, i de utlysningar där det är relevant, om värdet och hanteringen av immateriella tillgångar, inklusive immaterialrättsligt skydd, hos de aktörer som söker om samt tilldelas forskningsmedel (U2025/01059, U2025/01892, U2025/02117 m.fl.). Uppdraget ska redovisas i årsredovisningen för 2026.

Även av Konstnärsnämndens regleringsbrev för 2026 framgår att myndigheten i samverkan med PRV ska sprida kunskap om upphovsrätten och dess betydelse för konstnärers företagande inom kulturella och kreativa branscher och de förutsättningar den tekniska utvecklingen ger (Ku2025/01141 [delvis] och Ku2025/01235). Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 22 februari 2027.

Utredning om illegal ip-tv

Regeringen beslutade i januari 2025 om tilläggsdirektiv till Filmutredningen med uppdrag att lämna förslag om hur illegal ip-tv kan motverkas (dir. 2025:5). Utredningen fick i uppdrag att beskriva hur innehållet i ip-tv som tillhandahålls utan tillstånd från berörda rättighetshavare görs åtkomligt och distribueras samt att analysera hur sådan ip-tv påverkar den svenska film- och

tv-branschen. Vidare skulle utredningen analysera behovet av och förutsättningarna för ett förbud för privatpersoner mot att ta emot sådan ip-tv och föreslå hur ett förbud ska utformas, samt vid behov föreslå andra åtgärder för att motverka distributionen. Delbetänkandet Åtgärder mot illegal ip-tv överlämnades till regeringen den 30 september 2025 (SOU 2025:100). Delbetänkandet har remissbehandlats och remisstiden gick ut den 22 januari 2026.

Det civilrättsliga sanktionsdirektivet

Det civilrättsliga sanktionsdirektivet (även kallat Ipred) syftar till att närma medlemsstaternas lagstiftningar till varandra när det gäller att säkerställa skyddet för immateriella rättigheter, för att på så sätt uppnå en hög, likvärdig och enhetlig skyddsnivå för immateriella rättigheter på den inre marknaden. I februari 2009 beslutade riksdagen att anta de lagändringar som regeringen föreslog till följd av direktivet (prop. 2008/09:67, bet. 2008/09:NU11, rskr. 2008/09:176). Lagändringarna trädde i kraft den 1 april 2009 och innebar bl.a. att domstolarna fick möjlighet att utfärda s.k. informationsförelägganden genom vilka rättighetshavare kan få ut abonnemangs- och ip-nummer från en internetleverantör i syfte att identifiera personer som kan ha begått immaterialrättsintrång. Innan uppgifter lämnas ut görs således en domstolsprövning i det enskilda fallet där domstolen ska ta ställning till om det kan antas underlätta utredningen av ett intrång om uppgifter lämnas ut och om skälen för åtgärden uppväger de besvär eller det men som åtgärden innebär för den som drabbas.

Kommissionen publicerade i januari 2026 en uppföljningsstudie av vissa bestämmelser i Ipred. Studien visar bl.a. på skillnader mellan EU-länderna i hur direktivet genomförs och tillämpas.

Tidigare riksdagsbehandling

Flera av motionerna som behandlas i detta avsnitt innehåller förslag med liknande innehåll som utskottet behandlat tidigare. Det gäller exempelvis förslaget om en strategi för immaterialrätt och olika förslag om kunskapshöjande insatser på immaterialrättens område. Utskottet behandlade sådana frågor senast våren 2025 i betänkande 2024/25:NU21 Ersättning till radio- och tv-företag vid privatkopiering. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena med hänvisning till bl.a. pågående insatser. Andra uppfattningar redovisades i reservationer (S, V, C).

Utskottets ställningstagande

I en motion föreslås ett tillkännagivande om att öka kunskapen om immaterialrätt och att se över förutsättningarna för ett nationellt kunskapscentrum för immaterialrätt. I samma motion föreslås även att regeringen ska stärka arbetet mot intrång i immateriella rättigheter. Utskottet konstaterar att det sedan 2017 finns ett informationsuppdrag i PRV:s instruktion. Därtill gav regeringen i

februari 2026 både PRV och Vinnova i uppdrag att göra kunskapshöjande insatser för att stärka den strategiska hanteringen av immateriella tillgångar och rättigheter. Syftet ska vara att öka nyttiggörandet och värdeskapandet från forskning och innovation och att främja skyddet av immateriella tillgångar. Inom ramen för uppdraget ingår insatser som har som mål att bl.a. stärka berörda målgruppers medvetenhet, kunskap och incitament för att främja en strategisk hantering av immateriella tillgångar och rättigheter i hela kedjan från forskning till kommersialisering. Vidare ska insatserna höja medvetenheten om säkerhet, skyddsvärde och hantering av säkerhetsrelaterade risker i fråga om immateriella tillgångar samt skapa bättre förutsättningar för aktörer i innovationssystemet att identifiera och skydda immateriella tillgångar som är av värde utifrån ett nationellt säkerhetsperspektiv. Därutöver har som nämnts ovan både Vetenskapsrådet och Konstnärsnämnden fått uppdrag i sina regleringsbrev för 2026 att sprida kunskap som rör immateriella rättigheter till relevanta aktörer. Utskottet noterar även delbetänkandet Åtgärder mot illegal ip-tv som Filmutredningen överlämnade till regeringen i september 2025 och som innehåller förslag för att komma till rätta med problemet med illegal ip-tv. Utskottet kan därmed konstatera att det pågår ett antal åtgärder för att dels öka kunskapen om, dels stärka säkerheten för immateriella tillgångar. Utskottet ser därför inget skäl för riksdagen att agera i enlighet med motionsyrkandena förslaget.

När det gäller förslag i en motion om att ta fram en strategi för immaterialrätt vill utskottet anföra följande. Utskottet noterar att regeringen arbetar med ett samlat grepp om de immaterialrättsliga frågorna och att mycket av den kunskap som utvecklas är skyddsvärd och eftertraktad av andra länder och aktörer utanför Sverige. Vidare noterar utskottet även den arbetsgrupp som regeringen tillsatte inom Regeringskansliet i februari 2025 för att samordna frågor om immaterialrätt. I samband med att regeringen tillsatte arbetsgruppen framhöll regeringen bl.a. att den ser ett behov av att arbeta strategiskt och samlat på immaterialrättens område på nationell och internationell nivå. Motionsyrkandena kan enligt utskottets uppfattning avslås av riksdagen med hänvisning till nämnda åtgärder.

Avslutningsvis konstaterar utskottet, i likhet med vad utskottet anförde förra året, att det inte ser något skäl för riksdagen att uppmana regeringen att vidta de åtgärder som föreslås i en motion om att verka inom EU för att riva upp lagen om civilrättsliga sanktioner inom immaterialrättens område.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Upphovsrättsliga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör upphovsrätt. Utskottet hänvisar till bl.a. pågående arbete och gällande rätt.

Jämför reservation 6 (S), 7 (V, MP) och 8 (C).

Motionerna

I partimotion 2025/26:3775 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 32 föreslås ett tillkännagivande om att stärka upphovsrättsmakares rättigheter i relation till AI-utvecklingen.

I kommittémotion 2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S) yrkande 42 föreslås ett tillkännagivande om att följa utvecklingen på upphovsrättsområdet och vidta nödvändiga åtgärder.

I kommittémotion 2025/26:3593 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 52 föreslås ett tillkännagivande om behovet av en fungerande upphovsrätt i ljuset av utvecklingen inom AI.

I kommittémotion 2025/26:2832 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 16 föreslås ett tillkännagivande om att bilder på offentlig konst bör kunna delas online utan restriktioner.

I kommittémotion 2025/26:3425 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om lagstiftning för att säkra upphovsmakares rättigheter, nationellt och internationellt.

I motion 2025/26:2301 av Per-Arne Håkansson (S) föreslås ett tillkännagivande om att göra en översyn av lagstiftningen i syfte att stärka upphovsrätten för enskilda musik- och litteraturskapare.

I motion 2025/26:3561 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om att avskaffa förbudet mot att fota offentlig konst.

I motion 2025/26:3665 av Magnus Berntsson (KD) föreslås ett tillkännagivande om behovet av en översyn av citaträtten för bilder i upphovsrättslagen.

I motion 2025/26:901 av Mirja Räihä och Per-Arne Håkansson (båda S) föreslås ett tillkännagivande om behovet av att artister och musiker får en rimlig del av de värden som strömningsekonomin genererar.

Bakgrund och pågående arbete

Allmänt om upphovsrätt

Upphovsrätten är den rätt som författare, kompositörer, konstnärer och andra upphovspersoner har till sina verk. Upphovsrätten omfattar resultatet av varje skapande verksamhet som uppnår en viss grad av originalitet (verkshöjd). Exempel på verk är romaner, filmer, dikter, musikaliska verk, sceniska verk, konstverk och datorprogram.

Bestämmelser om upphovsrätt finns i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen). Den som har skapat ett litterärt eller konstnärligt verk har enligt upphovsrättslagen vissa rättigheter till verket. Dessa rättigheter är dels ekonomiska, dels ideella. De ekonomiska rättigheterna innebär en rätt att förfoga över verket i två hänseenden. För det första har upphovspersonen en ensamrätt att framställa exemplar av verket. För det andra har upphovspersonen en ensamrätt att göra verket tillgängligt för allmänheten. Detta kan göras på fyra olika sätt, nämligen genom att verket överförs till allmänheten, genom att verket framförs offentligt, genom att exemplar av verket visas offentligt eller genom att exemplar av verket bjuds ut till försäljning, uthyrning eller utlåning eller annars sprids till allmänheten. Som utgångspunkt får ingen annan än upphovspersonen använda verket på dessa sätt utan upphovspersonens samtycke.

De ideella rättigheterna kan också delas in i två delar. Den ena innebär att upphovspersonen har rätt att anges när exemplar av hans eller hennes verk framställs eller när verket görs tillgängligt för allmänheten (rätten att bli namngiven). Den andra innebär att upphovspersonen har en rätt att sätta sig emot att verket ändras så att upphovspersonens litterära eller konstnärliga anseende eller egenart kränks eller att verket görs tillgängligt för allmänheten i en sådan form eller i ett sådant sammanhang att hans eller hennes litterära eller konstnärliga anseende eller egenart kränks (rätten till respekt för verket). Ensamrätten innebär alltså att den som vill utnyttja ett upphovsrättsligt skyddat verk som utgångspunkt måste ha samtycke av den som har upphovsrätten till verket. Det kan vara upphovspersonen själv eller någon som rätten har övergått till, t.ex. på grund av avtal eller dödsfall. I vissa fall måste alltså samtycke begäras från en annan rättsinnehavare än upphovspersonen (dvs. den som har skapat verket). Många gånger finns det flera upphovspersoner till ett och samma verk. För att förfoga över verket i dess helhet krävs då samtycke av samtliga upphovspersoner.

I de ekonomiska rättigheterna finns en rad inskränkningar som motiveras av hänsyn till olika allmänna eller enskilda intressen. Det är t.ex. tillåtet att utan tillstånd från upphovspersonen under vissa förutsättningar framställa exemplar av verk för privat bruk, att citera verk och att återge verk vid nyhetsrapportering i radio och tv.

På särskilda områden kan användning av skyddade verk även grundas på bestämmelserna om avtalslicens i upphovsrättslagen. Med avtalslicens avses att en part kan träffa avtal om användning av verk med en organisation som företräder ett flertal upphovspersoner till verk på området som används i Sverige och därigenom få rätt att använda också verk av upphovspersoner som inte företräds av organisationen. Avtalet utsträcks alltså till att omfatta sådana utanförstående upphovspersoner (avtalslicensverkan). Syftet är att användaren ska kunna få alla de rättigheter som han eller hon behöver för sin verksamhet, samtidigt som upphovspersonerna ska få ersättning. Avtalslicens kan användas bl.a. vid utsändning och vidareutsändning av radio och tv.

Sveriges AI-strategi

Regeringen har beslutat om Sveriges AI-strategi, som publicerades den 20 februari 2026. I strategin anger regeringen att målet för AI-politiken är att Sverige ska vara bland de tio främsta länderna i världen inom AI. AI ska användas och utvecklas för att driva samhällsnytta, hållbar utveckling, konkurrenskraft och innovation. Dessutom ska Sverige vara bäst i världen på att använda AI i den offentliga förvaltningen. I strategin meddelar regeringen nya åtgärder som den avser att vidta och som ska bidra till att målen uppfylls. Bland annat avser regeringen att

- utse en nationell AI-samordnare för svenska språkmodeller; genom samordnaren vill regeringen samordna relevanta aktörer kring de frågor som finns, t.ex. kopplat till rättigheter
- lägga fram ett lagförslag som ska göra det mer effektivt att dela data mellan myndigheter
- prioritera AI i innovations- och forskningssamarbeten med andra länder
- starta ett samarbete som heter Team Sweden AI, som ska stärka Sveriges AI-ställning internationellt.

Strategin är uppdelad i de tre delområdena samhällsnytta, hållbar utveckling samt konkurrenskraft och innovation. Till strategin hör en handlingsplan med genomförda och planerade åtgärder. I det fortsatta arbetet ska särskild hänsyn tas till EU-kommissionens strategi om tillämpning av AI, som syftar till att öka användningen av AI för en förbättrad konkurrenskraft hos europeisk industri. Vidare har Myndigheten för digital förvaltning och Post- och telestyrelsen fått i uppdrag att följa upp strategin, analysera utvecklingen av AI i Sverige och vid behov föreslå åtgärder för att nå strategins målsättningar.

När det gäller språkmodeller byggda på material från Sverige anger regeringen att den vill se en ökad tillgång till träningsdata genom utökad insamling och digitalisering, dvs. omvandling av analog information till digital, av kulturarvsmaterial och genom ökad nationell samordning. Gällande regelverk för bl.a. upphovsrätt, sekretess och integritet måste dock respekteras. Det behövs lösningar för hantering av sådana data som inte kan eller bör delas vidare samt lämplig infrastruktur och säkra it-miljöer. Regeringen konstaterar vidare att svenska avtalslicenser möjliggör rättighetsklarering av stora mängder upphovsrättsligt skyddat material, vilket kan vara aktuellt vid träning av språkmodeller.

I handlingsplanen för Sveriges AI-strategi framhåller regeringen det uppdrag som Kungliga biblioteket fick i september 2025 att analysera och förbereda för en bredare användning av myndighetens språkmodeller i den offentliga sektorn (U2025/01837). I uppdraget ingår bl.a. att belysa ekonomiska och upphovsrättsliga aspekter. Uppdraget delredovisades den 15 januari 2026 och ska slutredovisas senast den 1 juni 2026.

Strategi för företag i kulturella och kreativa branscher

Regeringen överlämnade i april 2024 skrivelse 2023/24:111 Strategi för företag i kulturella och kreativa branscher till riksdagen. Strategin är avsedd att gälla under tioårsperioden 2024–2033 och syftar till att främja kulturskapares villkor och företag inom de kulturella och kreativa branscherna. Strategin omfattar en övergripande vision för 2033, som bl.a. innebär att Sverige ska ha stärkt sin position som ett ledande land för de kulturella och kreativa branscherna. Strategin omfattar därtill sex strategiska mål inom lika många prioriterade områden. Ett av de mål som strategin ska bidra till att uppnå är god kunskap om förutsättningarna och utvecklingen på den upphovsrättsbaserade marknaden.

I den del av skrivelsen som rör det nämnda målet konstaterar regeringen bl.a. att kulturella och kreativa branscher rör sig snabbt framåt i digitaliseringen och att utvecklingen av nya tekniska innovationer, inom bl.a. AI, ger upphov till nya affärsmodeller, distributionskanaler och värdekedjor för företag. Samtidigt noterar regeringen att det finns risker för illegal användning av upphovsrättsligt skyddat material. Regeringen anger att denna utveckling ger upphov till frågor om regleringar och marknadsvillkor och att en central del i detta arbete är EU:s direktiv om upphovsrätten på den inre marknaden, som genomfördes i svensk rätt 2022. Vidare betonar regeringen att PRV:s uppdrag att informera om och bidra till ökad förståelse för immateriella tillgångar och rättigheter är viktigt i detta avseende.

Näringsutskottet behandlade skrivelsen under våren 2024 och föreslog att riksdagen skulle lägga den till handlingarna (bet. 2023/24:NU19). I betänkandet finns 14 reservationer (S, V, C och MP).

Av Myndigheten för kulturanalys regleringsbrev för 2026 framgår att myndigheten ska göra en delutvärdering av genomförandet av regeringens Strategi för företag i kulturella och kreativa branscher (Ku2025/01141 [delvis] och Ku2025/01230). Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 1 mars 2027.

Skriftlig fråga om upphovsrättsligt skydd för skapare av AI-musik

Justitieminister Gunnar Strömmer (M) besvarade den 10 december 2025 en skriftlig fråga av Lars Mejern Larsson (S) om vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att säkerställa att upphovsrätten och den svenska kreativa sektorn tillmäts den betydelse de förtjänar i AI-utvecklingen (fr. 2025/26:283). Vidare undrade frågeställaren om ministern och regeringen arbetar för att främja licenslösningar för generativ AI som värnar upphovsrättens område. Justitieministern konstaterade i sitt svar att den mycket snabba AI-utvecklingen redan i dag har en påverkan på såväl musikbranschen som andra kreativa och kulturella branscher. Ministern noterade att det upphovsrättsliga regelverket till stor del är harmoniserat, både genom EU-lagstiftning och genom internationella konventioner. Ministern framhöll att det därför är avgörande att Sverige deltar aktivt i de diskussioner som pågår om upphovsrätt och AI-utveckling inom

både EU och andra internationella forum, vilket ministern menade att regeringen också gör av flera skäl: dels för att Sverige har en omfattande och framgångsrik kreativ sektor, dels för att kunna påverka regelverkets utformning. Runt om i världen pågår också flera rättsprocesser om hur AI-utvecklingen förhåller sig till det upphovsrättsliga regelverket. Ministern konstaterade att regeringen också följer den utvecklingen mycket noga.

Vidare anförde ministern att lagstiftningsprocesser oftast är långsammare än den tekniska utvecklingen, men att det också sker mycket positivt på det här området. Ministern exemplifierade med att Stim nyligen har lanserat världens första AI-musiklicens, och han anser att det är positivt att marknaden tar fram nya initiativ och lösningar på de frågor som den snabba teknikutvecklingen ger upphov till. Ministern utesluter dock inte att det upphovsrättsliga regelverket kan behöva anpassas till den snabba teknikutvecklingen. Mot bakgrund av de här frågornas gränsöverskridande och globala karaktär ansåg ministern att det är lämpligt att den diskussionen i huvudsak förs inom EU och andra internationella forum.

Upphovsrättskyddade konstverk på offentlig plats

Upphovsrättslagen innehåller en inskränkning som gör det möjligt att fritt avbilda konstverk som är stadigvarande placerade på eller vid allmänna platser utomhus (24 § första stycket). Det innebär att det är tillåtet för var och en att t.ex. fotografera sådan konst. Den aktuella inskränkningen grundar sig i att alla och envar ska ha god tillgång till det offentliga rummet och att en upphovsperson som gett tillstånd till att hans eller hennes verk placeras där permanent också får acceptera ingrepp i sin ensamrätt. Frågan om huruvida en sådan avbildning eller ett sådant fotografi sedan får publiceras digitalt via internet utan krav på tillstånd från eller ersättning till upphovspersonen har prövats i domstol. Högsta domstolen har i ett beslut slagit fast att rätten att fritt avbilda upphovsrättsligt skyddade konstverk på offentlig plats inte innefattar en rätt för en ideell organisation att även publicera sådana avbildningar digitalt i en databas (NJA 2016 s. 212). Patent- och marknadsdomstolen har därefter i en dom uttalat att inte heller privatpersoner har rätt att publicera bilder av upphovsrättsligt skyddade konstverk på offentliga platser (mål nr PMT 8448-14). Den sistnämnda domen är dock ett underrättsavgörande med ett begränsat prejudikatvärde.

I juli 2022 gav regeringen en särskild utredare (Anders Dereborg, lagman vid Attunda tingsrätt) i uppdrag att se över upphovsrättslagens bestämmelser om inskränkningar i upphovsrätten, bl.a. det s.k. panoramaundantaget (dir. 2022:125). Syftet med översynen är att åstadkomma ett tydligare och modernare regelverk för sådan användning av upphovsrättsligt skyddade verk som kan ske utan tillstånd. I uppdraget ingick att föreslå bestämmelser som säkerställer att det finns rimliga möjligheter att återge offentlig konst. Utredningen skulle ta ställning till hur bestämmelser om återgivning av konstverk som är placerade på eller vid allmän plats utomhus framöver ska

utformas. Uppdraget redovisades till regeringen i januari 2024 i betänkandet Inskränkningarna i upphovsrätten (SOU 2024:4). Betänkandet remitterades under våren 2024. Förslagen i betänkandet och remissvaren bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

EU:s direktiv om upphovsrätt på den digitala inre marknaden

EU:s direktiv om upphovsrätt på den digitala inre marknaden (det s.k. upphovsrättsdirektivet) antogs våren 2019. Enligt direktivet ska kommissionen tidigast den 7 juni 2026 göra en översyn av direktivet och lägga fram en rapport för Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén. Direktivet kommer även att utvärderas i enlighet med det som gäller för EU:s arbete för bättre lagstiftning.

I juni 2022 överlämnade regeringen propositionen Upphovsrätten på den digitala inre marknaden (prop. 2021/22:278) till riksdagen med förslag till genomförande av upphovsrättsdirektivet. Förslagen i propositionen innebar bl.a. en ny ensamrätt för framställare av presspublikationer och en ny avtalslicens som möjliggör heltäckande avtal för presspublikationer som utnyttjas på internet. Vidare föreslogs nya regler för ansvaret för leverantörer av tjänster på internet där användarna själva laddar upp material. De innebär att leverantörerna ska ingå avtal med rättsinnehavare som vill det och en skyldighet att agera mot material som laddas upp mot rättsinnehavarens vilja. Särskilda regler föreslogs för att skydda tjänsternas användare. Nya regler föreslogs också för att stärka uphovspersonernas ställning som avtalspart när de överlåter sina rättigheter. Riksdagen biföll regeringens förslag (bet. 2022/23:NU6, rskr. 2022/23:41) och lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2023.

Inskränkningar i upphovsrätten

Upphovsrätten styrs till stor del av internationella konventioner och EU-rätten. Vilka inskränkningar i upphovsrätten en EU-medlemsstat får ha regleras uttömmande i EU-direktiv. Det innebär t.ex. att det inte är möjligt att införa den amerikanska modellen ”fair use” i Sverige. För svensk del återfinns inskränkningarna i 2 kap. upphovsrättslagen.

Som nämnts ovan antogs 2019 ett nytt upphovsrättsdirektiv inom EU som genomfördes i svensk rätt genom proposition 2021/22:278. Genom propositionen infördes ett antal nya inskränkningar i upphovsrätten, bl.a. en ny avtalslicens som möjliggör licensiering av stora mängder upphovsrättskyddat material inom vissa områden, nya inskränkningar för att underlätta undervisning och forskning och för att kulturarvet ska kunna bevaras, nya bestämmelser för att förbättra förutsättningarna att fritt kunna återge äldre konstverk samt nya bestämmelser om att användare av vissa typer av onlineplattformar ska få använda upphovsrättsligt skyddat material i bl.a. parodi- och kritiksyrte samtidigt som plattformarnas ansvar för upphovsrättsligt skyddat material som laddas upp av användarna regleras.

I samband med det svenska genomförandet av direktivet tillsattes som nämnts också en utredning för att se över upphovsrättslagens bestämmelser om inskränkningar i upphovsrätten ur ett bredare perspektiv, inklusive frågorna om användning av verk och andra skyddade prestationer för citat och i parodisyfte (dir. 2022:125). Syftet med översynen är bl.a. att åstadkomma ett tydligare och modernare regelverk för sådan användning av upphovsrättskyddat material som kan ske utan tillstånd. Uppdraget redovisades som också nämnts i januari 2024 i betänkandet *Inskränkningarna i upphovsrätten* (SOU 2024:4).

När det gäller citaträtten för bilder, som tas upp i en motion, kan det noteras att utredningen anger att med stöd av inskränkningen i 22 § upphovsrättslagen får var och en citera ur offentliggjorda verk i överensstämmelse med god sed och i den omfattning som motiveras av ändamålet. Inskränkningen gäller inte för fotografiska bilder och gäller, enligt förarbetena, inte för konstverk. Av betänkandet framgår vidare att frågan om att utvidga citaträtten har berörts ytligt i utredningsarbetet men att gensvaret har varit övervägande negativt. Utredningen bedömer att reglerna om citaträtten är förenliga med EU-rätten. Därtill anges i utredningen att det utöver ett förslag om att utmönstra en regel om källhänvisningar saknas skäl att föreslå andra lagändringar.

Vissa ersättningsfrågor på upphovsrättsområdet

Regeringen beslutade i maj 2021 att ge en särskild utredare (Dag Mattsson, justitieråd) i uppdrag att ta ställning till om det bör införas en s.k. oavvislig ersättningsrätt för uphovspersoner och utövande konstnärer, dvs. en rätt att få ersättning när deras arbete tillgängliggörs på begäran, exempelvis via strömningstjänster för film eller musik (dir. 2021:31). I maj 2022 överlämnade utredaren betänkandet *En oavvislig ersättningsrätt?* (SOU 2022:23) till regeringen. Utredningen kommer till slutsatsen att det inte finns tillräckliga skäl att införa en oavvislig ersättningsrätt. Däremot föreslås att det ska införas en bestämmelse som ger utövande konstnärer ett starkare skydd när de överlåter sina rättigheter. Remissbehandlingen av betänkandet avslutades under hösten 2022 och utredningens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Upphovsrättsliga skyddstider

I Sverige gäller upphovsrätten så länge uphovspersonen lever och i 70 år därefter. Den 70-åriga skyddstiden infördes i Sverige den 1 januari 1996. Innan dess gällde en skyddstid om 50 år. Ändringen gjordes på grund av genomförandet av det s.k. skyddstidsdirektivet. Skyddstiderna i direktivet är tvingande, och Sverige kan alltså inte lagstifta om kortare skyddstider. För utländska verk (från tredjeländer) som skyddas här gäller Sveriges internationella åtaganden, enligt vilka skyddstiden som utgångspunkt blir densamma som för svenska verk (principen om s.k. nationell behandling). Det kan tilläggas att även skyddstiderna för s.k. närstående rättigheter till stor del är harmoniserade. Skyddstiderna gäller förenklat från året då prestationen gjordes och

50 år framåt (i vissa fall gäller dock andra tider; för ljudupptagningar som getts ut eller offentliggjorts gäller t.ex. en 70-årig skyddstid). EU-rätten och Sveriges internationella åtaganden medför även hinder mot att lagstifta om krav på en aktiv åtgärd från upphovspersonen för att bevara ensamrätten till sitt verk efter det att en viss tid gått.

EU:s förordning om regler för AI

EU antog i juni 2024 en förordning med gemensamma regler för AI ((EU) 2024/1689). Syftet med förordningen är att förbättra den inre marknadens funktion genom att fastställa en enhetlig rättslig ram för bl.a. utveckling, utsläppande på marknaden och användning av system för AI i EU i enlighet med unionens värden och genom att främja användningen av människocentrerad och tillförlitlig AI. AI-förordningens regelsystem har utarbetats utifrån en riskbaserad metod för att skapa en strukturerad uppdelning mellan olika typer av AI-system och deras användningsområden. Vissa AI-användningsområden anses så riskabla att de förbjuds enligt förordningen. För andra användningsområden gäller vissa restriktioner och krav i form av bl.a. kontroll av efterlevnad och registrering hos ansvarig myndighet. De AI-system som anses innebära liten eller ingen risk får med vissa undantag användas utan restriktioner. Utöver risknivån ställs det krav beroende på vilken roll och vilket ansvar en aktör har i AI-systemets värdekedja. Ett system för marknadsövervakning, marknadskontroll, styrning och kontroll av efterlevnad ska införas både på nationell nivå och på EU-nivå. Vidare ställs det krav på att etablera s.k. regulatoriska sandlådor i syfte att främja innovation och effektivisera regelefterlevnad för AI-system som ska sättas ut på marknaden. AI-förordningen är direkt tillämplig i medlemsstaterna men förutsätter kompletterande nationella bestämmelser. Förordningen trädde i kraft den 1 augusti 2024, men de flesta bestämmelserna börjar tillämpas först den 2 augusti 2026.

Regeringen beslutade i september 2024 att ge en särskild utredare (Helena Rosén Andersson, f.d. justitieråd och advokat) i uppdrag att se över behovet av nationella anpassningar till följd av AI-förordningen (dir. 2024:83). Utredaren skulle bl.a. lämna förslag på hur systemet för marknadsövervakning, marknadskontroll, styrning och kontroll av efterlevnad ska utformas. Vidare skulle utredaren kartlägga övriga behov av nationell anpassning till följd av AI-förordningen och föreslå hur sådana behov ska tillgodoses samt lämna nödvändiga författningsförslag. Utredningen överlämnade sitt slutbetänkande *Anpassningar till AI-förordningen – Säker användning, effektiv kontroll och stöd för innovation* (SOU 2025:101) till regeringen i oktober 2025. Utredningen föreslår bl.a. att de svenska bestämmelser som behöver komplettera AI-förordningen huvudsakligen ska samlas i en ny lag och en ny förordning. Utredningen föreslår också ett system för marknadsövervakning, marknadskontroll, styrning och kontroll av efterlevnad som består av elva marknadskontrollmyndigheter och två anmälände myndigheter. Vidare föreslår utredningen att Post- och telestyrelsen ska få ett huvudsakligt ansvar för marknadskontroll

enligt AI-förordningen. Betänkandet har remissbehandlats och remisstiden gick ut i februari 2026. Förslagen i betänkandet och remissvaren bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

EU-kommissionens strategi för tillämpning av AI

EU-kommissionen presenterade den 8 oktober 2025 ett meddelande med en strategi för tillämpning av AI (COM(2025) 723). Strategin syftar i huvudsak till att öka användningen av AI och underlätta AI-integrering för att öka den europeiska industrins konkurrenskraft. Strategin uppmuntrar till att använda en AI först-policy på områden där AI bedöms ha potential att förändra hur företag och offentlig sektor arbetar med problemlösning och på så sätt stärka EU:s AI-förmåga. Strategin är uppbyggd kring tre delar: införande av sektorsspecifika flaggskeppsinitiativ, hantering av övergripande utmaningar och inrättande av en gemensam styrningsmekanism.

Kommissionen menar att AI-användningen har stor potential inom kultur och medier, men att det finns utmaningar, bl.a. kopplade till etik, transparens och upphovsrätt. När det gäller upphovsrättsliga frågor anför kommissionen att den ska inleda en riktad studie. Studien ska undersöka de rättsliga utmaningarna i samband med AI-genererade resultat. Vidare ska studien undersöka hur avancerade tekniska skyddsåtgärder och avancerad teknik, däribland AI, skulle kunna användas för att förebygga och minska riskerna för upphovsrättsintrång i samband med generering av AI-innehåll, bl.a. genom att upptäcka och ta bort sådant innehåll.

AI-kommissionens Färdplan för Sverige

Regeringen beslutade i december 2023 att tillsätta en kommitté med uppdrag att identifiera behov av och lämna förslag på åtgärder som kan bidra till att stärka utvecklingen och användningen av AI i Sverige på ett hållbart och säkert sätt. Kommittén antog namnet AI-kommissionen och slutredovisade sitt uppdrag i november 2024 i betänkandet AI-kommissionens Färdplan för Sverige (SOU 2025:12).

AI-kommissionen gör bedömningen att det krävs flera åtgärder som kompletterar varandra och täcker många olika områden för att AI ska kunna utvecklas och genomföras på ett framgångsrikt och säkert sätt i Sverige. I en bilaga till betänkandet lämnas förslag till en nationell AI-strategi, Färdplan för Sverige. När det gäller upphovsrätten föreslår AI-kommissionen att en nationell samordnare ska tillsättas inom ramen för kommittéväsendet för att samordna det fortsatta arbetet med att ta fram stora språkmodeller för svenska språket. Med tanke på statens centrala roll, behovet av att involvera flera olika aktörer samt nödvändigheten av att lösa de upphovsrättsliga utmaningarna på ett tillfredsställande sätt anser AI-kommissionen att det är naturligt för staten att samordna och driva detta arbete. AI-kommissionen lämnar därtill ett sjuttioal förslag på åtgärder som bl.a. rör nya utredningar, uppdrag till

myndigheter och utökat statligt finansieringsåtagande. Betänkandet remissbehandlades under våren 2025.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden liknande flera av de nu aktuella med förslag t.ex. om en upphovsrätt som är anpassad till utvecklingen inom AI och om upphovsrättskyddade konstverk behandlades av utskottet senast våren 2025 (bet. 2024/25:NU21). Utskottet avstyrkte motionsyrkandena bl.a. med hänvisning till pågående arbete och gällande rätt. Företrädare i utskottet för Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet redovisade avvikande uppfattningar i reservationer.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av de förslag som lyfts fram i ett antal motioner om AI-utvecklingen, den bredare tekniska utvecklingen och deras påverkan på upphovsrätten vill utskottet framföra följande. Det upphovsrättsliga regelverket är till stor del harmoniserat, både genom EU-lagstiftning och genom internationella konventioner. Därtill pågår flera rättsprocesser om hur AI-utvecklingen förhåller sig till det upphovsrättsliga regelverket. Utskottet instämmer i vad regeringen framför om att det inte bör uteslutas att det upphovsrättsliga regelverket kan komma att behöva anpassas till den snabba teknikutvecklingen, och att det är lämpligt att den diskussionen i huvudsak förs inom EU och andra internationella forum. Vidare kan utskottet konstatera att generativ AI på kort tid har fått stort genomslag och medför såväl stora möjligheter som utmaningar för de kulturella och kreativa branscherna, och utskottet vill därför påminna om skrivelsen Strategi för företag i kulturella och kreativa branscher, som utskottet behandlade våren 2024. I skrivelsen anger regeringen att ett mål med strategin är att bidra till att uppnå god kunskap om förutsättningarna och utvecklingen på den upphovsrättsbaserade marknaden. Detta medför ett fortsatt behov av kunskap om det upphovsrättsliga regelverket och förmåga att använda det. Regeringen framhåller i skrivelsen att PRV:s uppdrag att informera om och bidra till ökad förståelse för immateriella tillgångar och rättigheter är centralt i detta avseende. Utskottet vill i detta sammanhang även påminna om de uppdrag som PRV och Vinnova fick i februari 2026, och som redogjorts för tidigare i detta betänkande, att göra kunskapshöjande insatser för att stärka den strategiska hanteringen av immateriella tillgångar och rättigheter. Utskottet vill också här påminna om Konstnärsnämndens uppdrag att i samverkan med PRV sprida kunskap om upphovsrätten och dess betydelse för konstnärers företagande inom kulturella och kreativa branscher och de förutsättningar som den tekniska utvecklingen ger.

Vad gäller den nyss nämnda skrivelsen vill utskottet även framhålla att regeringen när det gäller AI anger att det finns risker för illegal användning av upphovsrättsligt skyddat material och att denna utveckling ger upphov till

frågor om regleringar och marknadsvillkor. Regeringen menar att en central del i detta arbete är EU:s direktiv om upphovsrätten på den inre marknaden, som genomfördes i svensk rätt 2022. Utskottet vill vidare påminna om att Myndigheten för kulturanalys i sitt regleringsbrev för 2026 fick i uppdrag att göra en delutvärdering av genomförandet av denna strategi. Mot bakgrund av det arbete som redan pågår ser utskottet inget skäl för riksdagen att göra något tillkännagivande i dessa frågor till regeringen.

När det gäller förslagen i motioner om upphovsrättsinnehavares rätt till ersättning har andra ersättningsfrågor, som inte omfattas av den proposition som utskottet behandlar i detta betänkande, varit föremål för en översyn. I maj 2022 överlämnades betänkandet En oavvislig ersättningsrätt? till regeringen. Betänkandet behandlar bl.a. frågan om det finns behov av och om det är lämpligt att införa en s.k. oavvislig ersättningsrätt, dvs. en rätt för upphovs personer och utövande konstnärer att få ersättning när deras arbete tillgängliggörs på begäran, exempelvis via strömningstjänster för film eller musik. Betänkandet har remissbehandlats och förslagen bereds inom Regeringskansliet.

I ett antal motioner efterfrågas tillkännagivanden om att se över upphovsrättslagen dels när det gäller bilder på offentlig konst, dels när det gäller citaträtten för bilder. Utskottet vill här påminna om att regeringen i juli 2022 tillsatte en utredning som bl.a. skulle göra en fullständig översyn av upphovsrättslagens bestämmelser om inskränkningar. Utredningen överlämnade sitt betänkande till regeringen i januari 2024, och under våren 2024 remissbehandlades betänkandet. Utredningens slutbetänkande behandlar både det s.k. panoramaundantaget och citaträtten för bilder. Utskottet noterar vidare att förslagen i betänkandet och remissvaren för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Utskottet ser inget skäl för riksdagen att föregripa detta arbete. Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Patentfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena som rör patent. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete och gällande rätt.

Jämför reservation 9 (S, V).

Motionerna

I kommittémotion 2025/26:3593 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 50 föreslås ett tillkännagivande om att öka användningen av patentinformation. Vidare föreslår motionärerna i yrkande 53 ett tillkännagivande om att se över förutsättningarna för ett snabbspår för handläggning av patentansökningar inom grön teknik. Motionärerna efterfrågar även i yrkande 54 ett tillkännagivande om att se över förutsättningarna för en frivillig privat försäkring mot patentintrång.

I motion 2025/26:3641 av Lili André (KD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att se över rättegångskostnader i patenträttsliga tvistemål med inriktningen att dessa ska hållas nere. I yrkande 2 föreslås därtill ett tillkännagivande om att se över handläggningstider i patenträttsliga tvistemål med inriktningen att dessa ska kortas.

Bakgrund och pågående arbete

Inledning

Patent skyddar tekniska lösningar och uppfinningar. Genom ett patent får patenthavaren en ensamrätt att använda uppfinningen yrkesmässigt. Det innebär att ingen annan har rätt att använda den vid t.ex. tillverkning eller försäljning. Tanken med patentsystemet är att den tekniska utvecklingen ska stimuleras. Uppfinnaren får patent mot att staten offentliggör uppfinningen. I och med att uppfinningen offentliggörs får allmänheten ny kunskap som kan användas för ytterligare utveckling.

I mål om patentintrång i domstol är det normalt enskilda som tvistar inom ramen för en civilprocess. Huvudregeln för rättegångskostnader i civilrättsliga mål är att den förlorande parten ska ersätta den vinnande partens skäligen påkallade rättegångskostnader. Det finns vissa begränsningsregler för rättegångskostnader i civilrättsliga ”småmål”, dvs. civilrättsliga mål där tvisten rör ett mindre belopp. Patentintrång kan även behandlas inom ramen för en straffrättslig process där den som uppsåtligen eller av oaktsamhet har begått ett patentintrång kan dömas till böter eller fängelse.

Ny patentlag

Regeringen överlämnade propositionen Ny patentlag (prop. 2023/24:150) till riksdagen i maj 2024. Riksdagen biföll propositionen (bet. 2024/25:NU6, rskr. 2024/25:14) och den nya patentlagen trädde i kraft den 1 januari 2025.

Den nya patentlagen är en språklig och redaktionell modernisering av 1967 års patentlag. Ett antal av bestämmelserna anpassas också ytterligare dels till den europeiska patentkonventionen, dels till avtalet om en enhetlig patentdomstol (domstolsavtalet). Det avser bl.a. vilka uppfinningar som kan patenteras och ensamrättens innehåll och begränsningar.

Tillkännagivande om kostnader i mål om patent

Våren 2022 tillkännagav riksdagen för regeringen det som utskottet anförde om kostnader i mål om patent med anledning av då aktuella motionsyrkanden (bet. 2021/22:NU22). I tillkännagivandet angavs följande:

De immaterialrättsliga skydden har stor betydelse för Sveriges globala konkurrenskraft. Det gäller inte minst reglerna om skydd för patent. I takt med utvecklingen av innovationer, digitalisering och ny teknik måste det finnas möjligheter för Sverige och svenska företag att stå starka i den internationella konkurrensen. Ett starkt patentskydd är enligt utskottets

mening en förutsättning för att innovationskraften i Sverige ska finnas kvar och stärkas. Detta innefattar även de regler som gäller vid civilrättsliga patentmål i domstol. Ett stort problem som utskottet i detta sammanhang vill belysa är de höga kostnader som en patenttvist kan innebära för parterna, i form av dels långa handläggningstider, dels rättegångskostnader i övrigt. De höga kostnaderna är ett betydande hinder för mindre aktörer mot att kunna försvara patent i domstol, och utskottet menar att det måste finnas bättre möjligheter för mindre aktörer att försvara sina rättigheter i sådana processer än vad det gör i dag. Utskottet anser därför att regeringen bör se över handläggningstider och kostnader i civilrättsliga mål om patent med inriktningen att dessa ska hållas nere. En sådan översyn bör ta utgångspunkt i en analys av hur processkostnader och handläggningstider ser ut i jämförbara länder. Översynen bör vidare beakta olika typer av lösningar såsom en försäkring med statlig garanti och ett tak för hur mycket en part i en tvist kan bli skyldig för motpartens rättegångskostnader.

Detta är något som riksdagen bör ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

I en reservation förordade företrädare för Socialdemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet att riksdagen inte skulle göra något tillkännagivande.

Regeringen anger i skrivelsen Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2025 att tillkännagivandet inte är slutbehandlat (skr. 2025/26:75). Vidare anför regeringen att det är regeringens ambition att se över frågan men att arbetet hittills inte har kunnat prioriteras.

Handläggningstider och kostnader i patentmål

Hösten 2016 inrättades de två specialdomstolarna Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen. De nya domstolarna har exklusiv behörighet att handlägga mål och ärenden om upphovsrätt, patent, varumärken, företagsnamn och mönsterskydd samt marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden. Avsikten med specialdomstolarna är att öka kvaliteten i dömandet och att uppnå en effektivare rättsprocess för immaterialrättsmålen. Den nya domstolsordningen för immaterialrätten och marknadsrätten har resulterat i kortare handläggningstider för immaterialrättsliga mål, vilket i sin tur skapar möjlighet till begränsade rättegångskostnader.

Av Sveriges Domstolars årsredovisning för 2025 framgår att Patent- och marknadsdomstolen efter inrättandet 2016 under merparten av åren har avgjort fler mål och ärenden än vad som kommit in. Under de senaste två åren har inkomna och avgjorda mål och ärenden varit likvärdiga och balanserna har därmed behållits på låga nivåer.

Det enhetliga patentsystemet i EU

Inom ramen för ett fördjupat samarbete mellan ett antal EU-medlemsstater infördes den 1 juni 2023 ett enhetligt patentskydd. Genom ett enda förfarande kan en sökande få och upprätthålla ett europeiskt patent med verkan i de medlemsstater som deltar. Samtidigt inrättades den enhetliga patentdomstolen (Unified Patent Court) för tvister om både enhetspatent och klassiska

européiska patent. Ett enhetligt patentskydd väntas leda till kostnadsbesparingar, en mindre administrativ börda och ökad rättssäkerhet för användare.

EU:s patentpaket

Våren 2023 presenterade kommissionen ett s.k. patentpaket som består av tre förslag: ett centralt förfarande för beviljande av tilläggskydd för läkemedel och växtskyddsmedel samt ett enhetligt tilläggskydd inom EU, ett system för beviljande av tvångslicenser på EU-nivå och ett regelverk för standardessentiella patent. Patentpaketet kompletterar det enhetliga patentsystemet och syftar enligt kommissionen till att göra det lättare för företag, särskilt små och medelstora, att nyttja sina uppfinningar och använda sig av ny teknik samt till att öka EU:s konkurrenskraft och tekniska suveränitet. Förslagen syftar också till att göra regelverken mer effektiva, transparenta och framtidssäkra.

Förordning (EU) 2025/2645 om tvångslicensiering för krishantering antogs hösten 2025. Kommissionen drog tillbaka förslaget om standardessentiella patent i februari 2025. Vidare pågår fortfarande förhandlingar om ett centraliserat förfarande och ett enhetligt tilläggskydd för läkemedel och växtskyddsmedel inom EU.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden med förslag om exempelvis stöd vid patentinträng och rättegångskostnader i patenträttsliga tvistemål behandlades av utskottet senast våren 2025 i betänkandet Ersättning till radio- och tv-företag vid privatkopiering (bet. 2024/25:NU21). I betänkandet noterade utskottet att riksdagen våren 2022 riktat ett tillkännagivande till regeringen om kostnader i mål om patent (bet. 2021/22:NU22). Utskottet avstyrkte motionsyrkandena med hänvisning till att det var regeringens ambition att se över frågan, men att arbetet hittills inte hade kunnat prioriteras. Företrädare för Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet framförde sin syn i olika reservationer.

Utskottets ställningstagande

I en motion föreslås att regeringen ska öka användningen av patentinformation och utreda ett snabbspår för handläggning av patentansökningar inom grön teknik. Mot bakgrund av dessa yrkanden konstaterar utskottet att den nya patentlagen började gälla den 1 januari 2025 och att reglerna för handläggning av en patentansökan därmed nyligen har förtydligats för att möjliggöra en effektiv handläggning och underlätta förståelsen för patentprocessen. Utskottet kan vidare notera att PRV och Vinnova i februari i år fick i uppdrag att göra kunskapshöjande insatser för att stärka den strategiska hanteringen av immateriella tillgångar och rättigheter. Ett av målen för insatserna är att öka användningen av just patentinformation hos relevanta aktörer i innovationssystemet för att bidra till en effektiv användning av forskningsresurser.

När det sedan gäller förslagen i motioner som rör olika insatser för att stödja företag och uppfinnare vid patentinrång vill utskottet påminna om det tillkännagivande som riksdagen riktade till regeringen våren 2022 om kostnader i mål om patent (bet. 2021/22:NU22). Enligt tillkännagivandet bör regeringen se över handläggningstider och kostnader i civilrättsliga mål om patent med inriktningen att dessa ska hållas nere. Därtill anförde utskottet att en sådan översyn bör beakta olika typer av lösningar såsom en försäkring med statlig garanti och ett tak för hur mycket en part i en tvist kan bli skyldig för motpartens rättegångskostnader. Utskottet noterar att det är regeringens ambition att se över frågan men att arbetet hittills inte har kunnat prioriteras.

Utskottet ser mot denna bakgrund inget skäl för riksdagen att rikta ett nytt tillkännagivande till regeringen i enlighet med motionärernas önskemål.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Reservationer

1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (C)

av Anders Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:4007 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1 och

2025/26:4037 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 1 och

avslår proposition 2025/26:184 punkterna 1–3.

Ställningstagande

Jag anser att riksdagen bör avslå regeringens förslag. I propositionen föreslår regeringen att systemet med privatkopieringsersättning ska reformeras och moderniseras. Jag vill inledningsvis framhålla att upphovsrätten är en central del av äganderätten och en förutsättning för ett levande kulturliv och en innovativ ekonomi. Samtidigt delar jag regeringens grundläggande problembild att dagens system med privatkopieringsersättning är föråldrat och inte anpassat till den tekniska utveckling som skett sedan systemet senast sågs över. Jag menar dock att regeringens slutsats om att försöka reparera ett system med grundläggande brister är fel väg att gå. Systemet är inte heller ett ändamålsenligt verktyg mot bakgrund av den utveckling som skett inom digitalisering och AI.

I anslutning till det anförda vill jag även framhålla behovet av ett system som säkerställer att upphovsrättsinnehavare får skälig ersättning från de plattformar och tjänster där deras verk konsumeras, vilket jag återkommer till i detta betänkande.

Med hänvisning till det anförda avstyrker jag därmed regeringens proposition.

2. Övrigt om privatkopieringsersättning, punkt 2 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:4005 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkandena 1–3 och avslår motionerna

2025/26:3561 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 6,

2025/26:4007 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2 och

2025/26:4037 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Jag har i det föregående ställt mig bakom regeringens förslag och är positiv till stora delar av propositionen. Det har sedan reglerna senast sågs över skett en stor teknisk utveckling på området, och det är därför nödvändigt att anpassa regelverket till hur människor i dag tar till sig upphovsrättsskyddat material såsom böcker, musik och film.

Samtidigt finns det delar i regeringens förslag som behöver revideras. Jag anser att framställare av fotografiska bilder även fortsättningsvis bör omfattas av ersättningsmodellen. Jag delar även uppfattningen som remissinstanserna framhåller, att analysen av konsekvenserna av att ta bort fotografiska bilder är bristfällig. Eftersom regeringens syfte är att säkerställa en likvärdig rätt till rimlig kompensation för rättighetshavarna känns en sådan exkludering från systemet med privatkopieringsersättning som fel väg att gå. Jag menar också att argumentet om att en fotografisk bild inte omfattas av EU-bestämmelser inte omöjliggör att dessa kan omfattas av den svenska regleringen. Det är således min uppfattning att även rättighetshavare till en fotografisk bild ska omfattas av ersättningsordningen.

När det gäller taken för ersättningen delar jag remissinstansernas synpunkter om att regeringens förslag riskerar att möjliggöra endast sänkningar av ersättningen och inte höjningar. Detta kan få stora konsekvenser för rättighetshavare över tid och behöver därför justeras. Samtidigt är konsumentperspektivet centralt och det är viktigt att bevaka att ny teknologi är tillgänglig för en stor del av befolkningen. Jag anser således att mer välvägda taknivåer för ersättningen bör vara enligt följande: anordningar för lagring bör ha en taknivå på 50 kronor, anordningar för lagring där även annan användning kan ske bör ha en taknivå på 125 kronor och anordningar för exemplarframställning bör ha ett tak på 125 kronor.

Genom propositionen införs också möjligheter att utse en medlare. Jag har ställt mig bakom förslaget och menar att det är lämpligt. Samtidigt ställer jag mig frågande till att i detta fall frågå de principer om ersättning som finns i andra medlingsförfaranden, dvs. att den part som ansöker om medling också är den som ska stå för kostnaden om inte annat är överenskommet. Jag anser

att ersättning till medlaren ska betalas av den part som har ansökt om medlingen eller, om flera parter har ansökt om medlingen, av dessa parter med lika delar.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

3. Övrigt om privatkopieringsersättning, punkt 2 (C)

av Anders Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:3561 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 6 och

2025/26:4037 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkandena 2 och 3 samt avslår motionerna

2025/26:4005 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkandena 1–3 och

2025/26:4007 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Systemet med privatkopieringsersättning skapades under en tid när privatpersoners kopiering av musik från radio till kassettband utgjorde ett reellt inkomstbortfall för upphovsrättsinnehavare. Den tekniska utvecklingen har sedan dess i grunden förändrat hur privatpersoner konsumerar kultur. I dag dominerar legala strömningstjänster, där rättighetshavare ersätts genom licensavtal. Majoriteten av lagringsutrymmet på moderna enheter används inte för privatkopiering av upphovsrättsskyddat material utan för operativsystem, programvara, egna fotografier och dokument. Att basera en avgift på total lagringskapacitet framstår därför som både ologiskt och orättvist.

Jag menar att privatkopieringsersättningen har kommit att fungera som en extraskatt på den tekniska utrustning som är nödvändig för både privatpersoner och företag. Privatkopieringsersättningen gör produkter dyrare för svenska konsumenter och företag, vilket i förlängningen hämmar både innovation och digital utveckling. Vidare snedvrider ersättningen konkurrensen, eftersom svenska handlare behöver beakta ersättningen i sin prissättning, samtidigt som konsumenter kan köpa motsvarande produkter från utländska e-handlare utan motsvarande kostnadspåslag.

Därtill står upphovsrätten i dag inför helt nya och betydligt mer komplexa utmaningar genom utvecklingen av AI. Exempelvis tränas generativa AI-modeller på enorma mängder upphovsrättsskyddat material, ofta utan sam-

tycke eller ersättning till de ursprungliga skaparna. Detta väcker grundläggande frågor om värdeskapande, ersättning och skyddet för kreativa yrken. Jag menar att regeringen borde fokusera på att inom EU och nationellt utveckla en modern och hållbar lagstiftning som hanterar de verkliga utmaningar som upphovsrätten ställs inför med anledning av AI. Det handlar t.ex. om att säkerställa transparens i träningsdata och att skapa fungerande licensmodeller som garanterar att kreatörer får betalt när deras verk används för att bygga kommersiella AI-tjänster.

Jag anser således att systemet med privatkopieringsersättning är föråldrat. Samtidigt är det centralt att rättighetshavare får en skälig ersättning. Ersättning bör i stället komma från de plattformar och tjänster där verken faktiskt konsumeras. En modern upphovsrättslagstiftning måste fokusera på var värdet skapas och konsumeras. Det är därför min uppfattning att regeringen bör avskaffa systemet med privatkopieringsersättning och återkomma med ett förslag som på ett transparent och rättvist sätt säkerställer att upphovsrättsinnehavare får skälig ersättning direkt från de plattformar och tjänster där deras verk konsumeras.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

4. Allmänt om immaterialrättsliga frågor, punkt 3 (S, V)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S), Isak From (S) och Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3593 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 48, 49 och 51 samt avslår motionerna

2025/26:2724 av Markus Wiechel (SD) och

2025/26:2831 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi menar att kunskapen om immaterialrätt som strategisk tillgång behöver öka, särskilt bland små och medelstora företag samt inom universitet och högskolor. Mindre innovatörer saknar ofta grundläggande kunskap om hur och när innovationer bör skyddas. Även offentlig upphandling behöver präglas av högre kunskap om hantering av immateriella tillgångar. Mot denna bakgrund menar vi att regeringen bör se över förutsättningarna för att inrätta ett nationellt kompetenscentrum för immaterialrätt. Syftet med ett sådant centrum skulle vara att fungera som en kunskapshubb som inte bara höjer kvaliteten på

forskningsinsatser utan även bidrar till att stärka kompetensen i hela samhället i stort.

Vidare behöver arbetet mot intrång i immateriella rättigheter stärkas. För att möta det växande problemet med intrång i immateriella rättigheter behöver mer göras, både nationellt och inom EU. Det gäller oavsett om det handlar om exempelvis illegal ip-tv, varumärkesförfalskning eller piratkopiering av film och dataspel. Alla former av intrång i immateriella rättigheter är stöld. Även om varje enskilt intrång kan framstå som harmlöst, handlar det sammantaget om miljardbelopp som omsätts illegalt och som finansierar organiserad kriminell verksamhet. Konsekvenserna är uteblivna skatteintäkter, förlorade svenska arbetstillfällen och företag samt kulturskapare som tvingas att lägga ned sin verksamhet. Vi är stolta över de straffskärpningar som den tidigare regeringen genomförde när det gäller de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång. Ett viktigt nästa steg är att göra det enklare att stoppa illegala tjänster, stärka informationsinsatserna och öka medvetenheten om konsekvenserna av intrången.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

5. Allmänt om immaterialrättsliga frågor, punkt 3 (C)

av Anders Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:2831 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 5 och avslår motionerna

2025/26:2724 av Markus Wiechel (SD) och

2025/26:3593 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 48, 49 och 51.

Ställningstagande

Det svenska näringslivet tillhör de mest forsknings- och utvecklingsintensiva i världen och Sverige är ett av de länder i världen som har flest patent per capita. Samtidigt är Sverige inte lika framgångsrikt när det gäller att kommersialisera patent och innovativa produkter eller att få till stånd investeringar i dessa. Förbättrad kommersialisering skulle innebära att en större del av värdet som skapas genom innovationer behålls i Sverige. Därför behöver villkoren för forskning, utveckling, demonstration, uppskalning och kommersialisering förbättras.

Jag menar att samverkan mellan universitet och högskolor och näringsliv behöver stärkas för att fler idéer ska kunna utvecklas till nya innovationer,

företag och jobb. De samlade forskningsanslagen behöver öka genom en överenskommelse mellan näringslivet och det offentliga. Vidare behöver forskningsinstituterna och inkubatorerna stärkas, eftersom de har en viktig roll i att knyta samman det offentliga och näringslivet, vilket är viktigt för att nå framgångar i innovationsprocessen och för framgångsrik kommersialisering. Möjligheten att skydda innovationer genom patent är viktig för framväxten av nya företag, affärsidéer och jobb. I förlängningen är det avgörande för Sveriges konkurrenskraft. Bland annat menar jag att information om hur man söker patent för nya idéer måste finnas enkelt tillgänglig också för små företag och nya innovatörer som inte har de förkunskaper som behövs för att finna sig till rätta i myndighetsfloran. Hur detta ska organiseras bör utredas, och för att åstadkomma ett sammanhållet och välfungerande innovationssystem bör en sådan utredning utmynna i en svensk immaterialrättsstrategi.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

6. Upphovsrättsliga frågor, punkt 4 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S) och Isak From (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S) yrkande 42 och

2025/26:3593 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 52 och

avslår motionerna

2025/26:901 av Mirja Räihä och Per-Arne Håkansson (båda S),

2025/26:2301 av Per-Arne Håkansson (S),

2025/26:2832 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 16,

2025/26:3425 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 5,

2025/26:3561 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 7,

2025/26:3665 av Magnus Berntsson (KD) och

2025/26:3775 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 32.

Ställningstagande

Utvecklingen inom AI och digitalisering sker snabbt, medan det immaterialrättsliga regelverket i viss mån släpar efter. Den nya tekniska verkligheten innebär att befintliga utmaningar kopplade till de immateriella rättigheterna förstärks. Vi menar att en fungerande upphovsrätt är avgörande för ett dynamiskt kulturliv, fler svenska jobb och en starkare svensk export. För att möta

den snabba utvecklingen inom AI och digitalisering behövs ett välfungerande regelverk även på den digitala marknaden. Vi anser därför att det är viktigt att regelverket moderniseras och harmoniseras så att det kan hålla jämna steg med utvecklingen inom AI.

Mot denna bakgrund kan vi konstatera att den kulturella och kreativa sektorn, som är grundläggande för svensk ekonomi och svenskt kulturliv, står inför betydande utmaningar. Det behöver därför säkerställas att rättighetshavares möjligheter att utöva sina rättigheter inte urholkas. Vi förordar därför att regeringen noga följer utvecklingen inom upphovsrättsområdet, upprätthåller en dialog med branschen och vidtar nödvändiga åtgärder.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

7. Upphovsrättsliga frågor, punkt 4 (V, MP)

av Birger Lahti (V) och Katarina Luhr (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:3425 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 5 och

2025/26:3775 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 32 och

avslår motionerna

2025/26:901 av Mirja Räihä och Per-Arne Håkansson (båda S),

2025/26:2301 av Per-Arne Håkansson (S),

2025/26:2832 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 16,

2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S) yrkande 42,

2025/26:3561 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 7,

2025/26:3593 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 52 och

2025/26:3665 av Magnus Berntsson (KD).

Ställningstagande

AI har utvecklats snabbt de senaste åren. En mångfald av nya webbtjänster har tillkommit som tillgängliggör AI-tekniken för var och en. Detta har redan inneburit och kommer att innebära betydande förändringar och utmaningar, inte minst för kultursektorn. Förutom frågor om kulturens värde och funktion, konstnärlig kvalitet, etik och autenticitet är upphovsrättslagstiftningen helt central. AI tränas i dag på stora mängder befintligt material och det är svårt för upphovsrättsinnehavare att hävda sina rättigheter till materialet. Det handlar alltså om författare, bildkonstnärer, kompositörer, musiker, skådespelare och

filmskapare vars verk och prestationer utnyttjas utan att de gett sitt medgivande och utan att de ekonomiska värden som skapas av de AI-genererade verken tillfaller upphovsrättsinnehavarna.

Kultursektorn har anpassat sig till teknisk utveckling förr och kan göra det igen, men politiken behöver stödja sektorn mer under denna förändring. Vi anser att det är nödvändigt att uppmärksamma och skydda det fundamentala värdet av det mänskliga skapandet och säkra förutsättningarna för bildkonstnärer, författare, musiker, skådespelare och filmskapare i Sverige och världen över. AI innebär många möjligheter, men utmaningarna måste tas på allvar. Sverige har inte råd att vänta och se, utan bör med utgångspunkt i upphovsrätten och värnandet av det kulturella skapandet vara aktivt i att söka lösningar i en ny tid. Det behövs lagstiftning både nationellt och internationellt för att säkra upphovsmakarnas rättigheter, och här var AI-förordningen ett steg i rätt riktning. Staten behöver också ta ett tydligare ansvar för att skydda upphovspersoners och utövande konstnärers rättigheter. De kulturella och kreativa branscherna bör involveras i detta arbete för att säkra upphovsrättsperspektivet i AI-arbetet. Mot denna bakgrund anser vi att regeringen bör stärka upphovsmakares rättigheter i relation till AI-utvecklingen och ta fram lagstiftning för att säkra upphovsmakares rättigheter, nationellt och internationellt.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

8. Upphovsrättsliga frågor, punkt 4 (C)

av Anders Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:2832 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 16 och

2025/26:3561 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 7 och

avslår motionerna

2025/26:901 av Mirja Räihä och Per-Arne Håkansson (båda S),

2025/26:2301 av Per-Arne Håkansson (S),

2025/26:3425 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 5,

2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S) yrkande 42,

2025/26:3593 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 52,

2025/26:3665 av Magnus Berntsson (KD) och

2025/26:3775 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 32.

Ställningstagande

Det är i dag tillåtet att fotografera, filma eller måla av byggnader eller konstverk som är permanent placerade i det offentliga rummet och att sedan publicera bilden fysiskt. Denna möjlighet, den s.k. panoramafriheten, är en inskränkning i upphovsrätten som tyvärr inte har anpassats till den tekniska utvecklingen eftersom den inte omfattar digitala avbildningar. Under våren 2024 presenterade en statlig utredning betänkandet Inskränkningarna i upphovsrätten (SOU 2024:4), där utredningen lämnar förslag om att modernisera upphovsrätten, bl.a. panoramafriheten. Jag menar att regeringen bör ta förslagen från utredningen vidare och på så sätt möjliggöra att dela bilder på offentlig konst online utan restriktioner.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

9. Patentfrågor, punkt 5 (S, V)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S), Isak From (S) och Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3593 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 50, 53 och 54 samt avslår motion

2025/26:3641 av Lili André (KD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Patenträtten är grundläggande för att företag och andra ska våga och vilja investera i forskning och innovation. Genom ett fungerande patenträttsligt skydd ges företag och forskare förutsättningar att exploatera och kommersialisera sina innovationer både nationellt och internationellt, vilket skapar tillväxt och nya jobb. Patenträtten spelar vidare en viktig roll i industrins gröna omställning eftersom den skapar förutsättningar för att utveckla klimatsmarta tjänster och grön teknik. Vi kan konstatera att flera länder har initierat olika program för snabbare handläggning och beslut när det gäller patentansökningar inom grön teknik. Vi menar att regeringen bör utreda förutsättningarna för hur ett sådant snabbspår för grön teknik skulle kunna utformas i Sverige.

Vidare är vi av uppfattningen att Sverige behöver börja använda patentinformation på ett mer systematiskt och strategiskt sätt för att öka utväxlingen av innovationssatsningar. På så sätt kan man undvika dubbelforskning, påskynda utvecklingen av nödvändiga innovationer och analysera utveck-

lingstendenser runt om i världen. Vidare kan man genom att använda patentinformation i forskning och beslutsfattande avgöra var Sverige har störst möjlighet att konkurrera och bidra med nya klimatsmarta lösningar. Forskningsmedel kan på så vis riktas till de områden där de gör störst nytta.

Därtill har små och medelstora företag samt enskilda forskare begränsade möjligheter att försvara sina patent i domstol till följd av höga processkostnader, vilket begränsar deras möjligheter att exploatera och kommersialisera sina innovationer. Vi anser därför att regeringen bör utreda förutsättningarna för en frivillig privat försäkring mot patentintrång. En sådan försäkring skulle sannolikt fungera avskräckande för potentiella patentintrång samt öka intresset för patentering bland små och medelstora företag.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

Särskilda yttranden

1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (SD)

Tobias Andersson (SD), Josef Fransson (SD), Eric Palmqvist (SD) och Johnny Svedin (SD) anför:

Vi har i det föregående ställt oss bakom utskottets ställningstagande. I detta särskilda yttrande vill vi dock tydliggöra vår uppfattning när det gäller regeringens förslag till privatkopieringsersättning.

Vi anser att det är viktigt att säkerställa att upphovsmän och andra rättighetshavare får en rimlig kompensation för privatkopiering, samtidigt som kostnaderna för konsumenter hålls på en rimlig nivå. I motion 2025/26:4007 (SD) anförde företrädare för Sverigedemokraterna att regeringen borde avvakta med att överlämna propositionen till riksdagen till dess att EU-domstolen avgjort frågan om huruvida offlinekopior inom strömningstjänster ska omfattas av undantaget för privatkopiering. Denna uppfattning delades av flera remissinstanser. Under beredningen av ärendet har EU-domstolen meddelat sitt avgörande. Domstolen konstaterar att offlinekopior inom strömningstjänster inte ska betraktas som privatkopiering. Mot denna bakgrund har vi valt att inte fullfölja det förslag som framfördes i motionen.

Samtidigt vill vi framhålla att behovet av en moderniserad privatkopieringsersättning kvarstår, vilket vi återkommer till i avsnittet Övrigt om privatkopieringsersättning i betänkandet.

2. Övrigt om privatkopieringsersättning, punkt 2 (SD)

Tobias Andersson (SD), Josef Fransson (SD), Eric Palmqvist (SD) och Johnny Svedin (SD) anför:

Vi har i det föregående ställt oss bakom utskottets ställningstagande. I detta särskilda yttrande vill vi dock tydliggöra vår syn på privatkopieringsersättningen och det fortsatta reformbehovet på området.

Vi delar regeringens bedömning att systemet med privatkopieringsersättning behöver moderniseras i takt med förändrade konsumtionsmönster. I dag sker en stor del av konsumenternas mediekonsumtion genom licensierade strömningstjänster, där rättighetshavare redan får ersättning genom licensavtal. EU-domstolens klargörande att offlinekopior inom sådana tjänster inte utgör privatkopiering aktualiserar frågor om hur privatkopieringsersättningen bör utformas framöver för att även fortsättningsvis vara väl avvägd och ändamålsenlig på en digital mediemarknad.

Det är viktigt att svenska regler anpassas till den tekniska utvecklingen och inom EU-rättens ramar. Vi ser därför ett fortsatt behov av att följa utvecklingen på området för att säkerställa att svenska regler inte leder till dubbel ersättning eller onödiga kostnader för konsumenter och företag. Vid behov kan

det även vara nödvändigt att överväga hur privatkopieringsersättningen kan anpassas till förändrade konsumtionsmönster och den digitala utvecklingen, så att ersättningssystemet är proportionerligt, rättssäkert och förutsebart för såväl konsumenter som företag och kreatörer.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2025/26:184 Privatkopieringsersättning:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2016:977) om kollektiv förvaltning av upphovsrätt.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2017:322) om medling i vissa upphovsrättstvister.

Följdmotionerna

2025/26:4005 av Birger Lahti m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rättighetshavare till fotografisk bild ska omfattas av ersättningsordningen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att taknivåerna i ersättningen bör gälla enligt följande: anordningar för lagring bör ha en taknivå på 50 kronor, anordningar för lagring där även annan användning kan ske bör ha en taknivå på 125 kronor och anordningar för exemplarframställning bör ha ett tak på 125 kronor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersättning till medlaren ska betalas av den part som har ansökt om medlingen eller, om flera parter har ansökt om medlingen, av dessa parter med lika delar och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:4007 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen avslår proposition 2025/26:184 Privatkopieringsersättning.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör avvakta tills det EU-rättsliga läget klarläggs på området och därefter återkomma till riksdagen med förslag och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:4037 av Anders Ådahl m.fl. (C):

1. Riksdagen avslår proposition 2025/26:184 Privatkopieringsersättning.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att helt avskaffa systemet med privatkopieringsersättning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag som på ett transparent och rättvist sätt säkerställer att upphovsrättsinnehavare får skälig ersättning direkt från de plattformar och tjänster där deras verk konsumeras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2025/26

2025/26:901 av Mirja Räihä och Per-Arne Håkansson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att artister och musiker får en rimlig del av de värden som strömningsekonomi genererar och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2301 av Per-Arne Håkansson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av lagstiftningen i syfte att stärka upphovsrätten för enskilda musik- och litteraturskapare och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2724 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta inom EU för att riva upp lagen om civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2831 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning som utmynnar i en svensk immaterialrättsstrategi och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2832 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bilder på offentlig konst bör kunna delas online utan restriktioner och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3425 av Jan Riise m.fl. (MP):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lagstiftning för att säkra upphovsmakares rättigheter, nationellt och internationellt, och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3459 av Björn Wiechel m.fl. (S):

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa utvecklingen på upphovsrättsområdet och vidta nödvändiga åtgärder och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3561 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa kassetbandsavgiften och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa förbudet mot att fota offentlig konst och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3593 av Fredrik Olovsson m.fl. (S):

48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kunskapen om immaterialrätt och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för ett nationellt kunskapscentrum för immaterialrätt och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka användningen av patentinformation och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka arbetet mot intrång i immateriella rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en fungerande upphovsrätt i ljuset av utvecklingen inom AI och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för ett snabbspår för handläggning av patentansökningar inom grön teknik och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för en frivillig privat försäkring mot patentintrång och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3641 av Lili André (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över rättegångskostnader i patenträttsliga tvistemål med inriktningen att dessa ska hållas nere och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över handläggningstider i patenträttsliga tvistemål med inriktningen att dessa ska kortas och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3665 av Magnus Berntsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av citaträtten för bilder i upphovsrättslagen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3775 av Amanda Lind m.fl. (MP):

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka upphovsrättsmakares rättigheter i relation till AI-utvecklingen och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk¹

dels att nuvarande 26 n–26 q §§ ska betecknas 26 q–26 t §§,

dels att 26 k–26 m, den nya 26 r, 45, 46, 48, 49 a, 60 och 61 §§ och rubriken närmast före 26 k § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 26 n § ska sättas närmast före 26 q §,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 26 n–26 p §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ersättning vid tillverkning och införsel av anordningar för ljud- eller bildupptagning

Ersättning vid försäljning av anordningar som är särskilt ägnade för framställning av exemplar för privat bruk²

26 k §³

När en näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet tillverkar eller till landet inför anordningar på vilka ljud eller rörliga bilder kan tas upp och som är särskilt ägnade för framställning av exemplar av verk för privat bruk, har upphovsmän till skyddade verk som därefter har sänts ut i ljudradio eller television eller som har getts ut på anordningar genom vilka de kan återges rätt till ersättning av näringsidkaren.

Upphovsmän vars ensamrätt har inskränkts enligt 12 § och vars verk tillgängliggjorts i förvärvssyfte har rätt till ersättning av en näringsidkare enligt 26 l § när den i sin yrkesmässiga verksamhet

1. tillverkar anordningar som är särskilt ägnade för framställning av exemplar av verk för privat bruk,

2. för in sådana anordningar till Sverige, eller

3. från utlandet säljer sådana anordningar till en konsument här.

Upphovsmän som endast i obetydlig omfattning påverkas

¹ Senaste lydelse av

26 n § 2010:1206

26 p § 2018:604

26 q § 2018:604

rubriken närmast före 26 n § 2007:521.

² Senaste lydelse 1998:1552.

³ Senaste lydelse 2018:1099.

ekonomiskt av inskränkningen har dock inte rätt till ersättning.

Upphovsmännen har dock inte rätt till ersättning, om de tillverkade eller införda anordningarna ska

Ersättning ska inte utgå om anordningarna ska

1. användas till annat än framställning av exemplar av verk för privat bruk,
2. föras ut ur landet, eller
3. användas till framställning av exemplar av verk till personer med funktionsnedsättning.

26 l §⁴

Ersättningen enligt 26 k § är

1. för *en anordning* för analog upptagning: två och ett halvt öre för varje möjlig upptagningsminut,

1. för *anordningar* för digital lagring: 50 öre per gigabyte lagringsutrymme, dock högst 40 kronor för varje anordning,

2. för anordningar där digital upptagning kan ske upprepade gånger: 0,4 öre per megabyte lagringsutrymme,

2. för *andra* anordningar där digital lagring kan ske: en krona per gigabyte lagringsutrymme, dock högst 100 kronor för varje anordning,

3. för *andra* anordningar där digital upptagning kan ske: 0,25 öre per megabyte lagringsutrymme.

3. för anordningar för framställning av exemplar i fysisk eller digital form: 100 kronor för varje anordning.

De takbelopp som anges i första stycket 1 och 2 och beloppet som anges i första stycket 3 ska räknas om enligt 26 m §.

Takbeloppen ska inte tillämpas om det är uppenbart oskäligt.

Näringsidkaren har rätt till nedsättning av ersättningsbeloppen enligt första stycket, om

Näringsidkaren har rätt till nedsättning av ersättningen om

1. upphovsmännen på annat sätt kompenseras för framställning av exemplar av sådana verk som avses i 26 k §, eller

2. ersättningen med hänsyn till omständigheter hänförliga till en anordning eller i övrigt förhållandena på marknaden är oskäligt hög.

26 m §⁵

Endast en organisation som företräder ett flertal ersättningsberättigade upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter på området har rätt att kräva in och

Omräkning av de belopp som anges i 26 l § andra stycket ska ske 2030 och därefter vart femte år. De omräknade beloppen ska tillämpas från efterföljande kalenderår.

⁴ Senaste lydelse 2005:359.

⁵ Senaste lydelse 2016:979.

träffa avtal om att sätta ned ersättning enligt 26 k och 26 l §§. Organisationen ska kräva in ersättningen och fördela den mellan de ersättningsberättigade, efter avdrag för ersättning till organisationen för dess omkostnader. Vid fördelningen ska rättighetshavare som inte företräds av organisationen vara likställda med rättighetshavare som organisationen företräder.

Näringsidkare som avses i 26 k § första stycket ska anmäla sig hos en sådan organisation som avses i första stycket. Näringsidkaren ska på begäran av organisationen redovisa det antal anordningar som omfattas av rätt till ersättning, anordningarnas upptagningstid eller lagringskapacitet, om anordningarna kan användas för digital upptagning upprepade gånger och när anordningarna tillverkades eller infördes. Av redovisningen ska framgå antalet anordningar enligt 26 k § andra stycket.

Beloppen räknas om genom att de belopp som gäller det år då omräkningen sker multipliceras med ett jämförelsetal som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni månad det år då omräkningen sker och prisläget i juni månad fem år tidigare. De omräknade beloppen ska avrundas till hela kronor.

26 n §

Endast en organisation som företräder ett flertal ersättningsberättigade upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter på området har rätt att kräva in och träffa avtal om att sätta ned ersättning enligt 26 k och 26 l §§.

Organisationen ska kräva in ersättningen och fördela den mellan de ersättningsberättigade, efter avdrag för ersättning till organisationen för dess omkostnader. Vid fördelningen ska rättighetshavare som inte företräds av organisationen vara likställda med rättighetshavare som organisationen företräder.

Den ersättningsberättigades fordran på organisationen preskriberas tre år efter utgången av

det räkenskapsår då intäkterna inkasserades.

26 o §

En näringsidkare som avses i 26 k § första stycket ska anmäla sig hos en sådan organisation som avses i 26 n § första stycket.

Näringsidkaren ska på begäran av organisationen redovisa

– det antal anordningar som omfattas av rätt till ersättning,

– när anordningarna tillverkades i eller fördes in till Sverige eller såldes från utlandet,

– i fråga om tillverkning eller införsel, när anordningarna såldes och om försäljningen skedde till en näringsidkare som övertagit betalnings- och redovisnings-skyldigheten för dem i enlighet med 26 p § första stycket,

– det antal anordningar som omfattas av ett undantag enligt 26 k § tredje stycket.

För sådana anordningar som avses i 26 l § första stycket 1 och 2 ska även lagringskapacitet och om anordningarna kan användas för annat än lagring redovisas.

26 p §

En näringsidkare som avses i 26 k § första stycket ska betala ersättningen vid försäljning av en anordning, om inte anordningen säljs till en näringsidkare som genom avtal med en sådan organisation som avses i 26 n § första stycket har övertagit betalnings- och redovisnings-skyldigheten för den. Detsamma ska då gälla för köparen. Organisationen får inte motsätta sig ett sådant övertagande utan godtagbara skäl.

Den näringsidkare som har betalat ersättning för en anordning som avses i 26 k § tredje stycket har rätt att få ersättningen återbetald, om ett krav på att organisationen

ska återbetala framställs i rimlig tid.

26 o §

Ersättningen enligt 26 n § skall beräknas på försäljningspriset exklusive mervärdesskatt och tas ut med

1. fem procent av den del av försäljningspriset som inte överstiger 50 000 euro,
2. tre procent av den del av försäljningspriset som ligger mellan 50 000,01 och 200 000 euro,
3. en procent av den del av försäljningspriset som ligger mellan 200 000,01 och 350 000 euro,
4. en halv procent av den del av försäljningspriset som ligger mellan 350 000,01 och 500 000 euro,
5. 0,25 procent av den del av försäljningspriset som överstiger 500 000 euro.

Ersättning enligt första stycket får tas ut med högst 12 500 euro.

Vid fastställande av vad som skall betalas i följerättsersättning skall omräkning av de belopp som anges i första och andra styckena från euro till svenska kronor ske enligt den växelkurs som Europeiska centralbanken har fastställt för den dag då försäljningen äger rum, eller, om försäljningen inte sker på en svensk bankdag, den växelkurs som fastställts för närmast föregående svenska bankdag.

Rätten till ersättning är personlig och får inte överlätas eller efterges. Efter upphovsmannens död är, trots 10 kap. 3 § första stycket äktenskapsbalken, föreskrifterna om bodelning, arv och testamente tillämpliga på rätten.

45 §⁷

En utövande konstnär har, med de inskränkningar som föreskrivs i denna lag, en uteslutande rätt att förfoga över sitt framförande av ett litterärt eller konstnärligt verk eller ett uttryck av folklore genom att

1. ta upp framförandet på en grammofonskiva, en film eller en annan anordning, genom vilken det kan återges,
2. framställa exemplar av en upptagning av framförandet, och
3. göra framförandet eller en upptagning av det tillgängligt för allmänheten.

⁶ Senaste lydelse av tidigare 26 o § 2007:521.

⁷ Senaste lydelse 2022:1712.

De rättigheter som avses i första stycket 2 och 3 gäller till utgången av femtionde året efter det år då framförandet gjordes. Om upptagningen har getts ut eller offentliggjorts inom femtio år från framförandet, gäller rättigheterna i stället till utgången av det femtionde eller, för ljudupptagningar, sjuttionde året efter det år då upptagningen först gavs ut eller offentliggjordes.

Bestämmelserna i 2 § andra–fjärde styckena, 3, 6–9, 11–13 och 15 a–16 §§, 16 a § tredje stycket, 16 e–17 c, 17 e, 21, 22, 25–26 b, 26 e, 26 k–26 m och 27–29 e §§, 39 § första meningen samt i 41–42 k §§ ska tillämpas i fråga om framföranden som avses i denna paragraf. När det gäller rätt till en ljudupptagning som en utövande konstnär har överlåtit till en framställare av ljudupptagningar ska dock 29 d § inte tillämpas efter det femtionde året efter det år då upptagningen först gavs ut eller, om den inte getts ut, det år då den först offentliggjordes.

Bestämmelserna i 2 § andra–fjärde styckena, 3, 6–9, 11–13 och 15 a–16 §§, 16 a § tredje stycket, 16 e–17 c, 17 e, 21, 22, 25–26 b, 26 e, 26 k–26 p och 27–29 e §§, 39 § första meningen samt i 41–42 k §§ ska tillämpas i fråga om framföranden som avses i denna paragraf. När det gäller rätt till en ljudupptagning som en utövande konstnär har överlåtit till en framställare av ljudupptagningar ska dock 29 d § inte tillämpas efter det femtionde året efter det år då upptagningen först gavs ut eller, om den inte getts ut, det år då den först offentliggjordes.

När ett exemplar av en upptagning enligt denna paragraf med den utövande konstnärens samtycke har överlåtit inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet får exemplaret spridas vidare.

Fjärde stycket ger inte rätt att tillhandahålla allmänheten

1. exemplar av en upptagning genom uthyrning eller andra jämförliga rättshandlingar, eller

2. exemplar av en film eller annan anordning på vilken rörliga bilder tagits upp genom utlåning.

46 §⁸

En framställare av upptagningar av ljud eller rörliga bilder har, med de inskränkningar som föreskrivs i denna lag, en uteslutande rätt att förfoga över sin upptagning genom att

1. framställa exemplar av upptagningen, och

2. göra upptagningen tillgänglig för allmänheten.

De rättigheter som avses i första stycket gäller till dess femtio år har förflutit efter det år då upptagningen gjordes. Om en ljudupptagning ges ut inom denna tid, gäller rättigheterna i stället till utgången av det sjuttionde året efter det år då ljudupptagningen första gången gavs ut. Om ljudupptagningen inte ges ut under nämnda tid men offentliggörs under samma tid, gäller rättigheterna i stället till utgången av det sjuttionde året efter det år då ljudupptagningen först offentliggjordes. Hävs ett avtal enligt 45 d §, gäller dock inte längre rättigheterna. Om en upptagning av rörliga bilder har getts ut eller offentliggjorts inom femtio år från upptagningen,

⁸ Senaste lydelse 2022:1712.

gäller rättigheterna enligt första stycket till dess femtio år har förflutit efter det år då upptagningen av rörliga bilder först gavs ut eller offentliggjordes.

Bestämmelserna i 2 § andra– fjärde styckena, 6–9 §§, 11 § andra stycket, 11 a, 12, 13 och 15 a–16 §§, 16 a § tredje stycket, 16 e–17 c, 17 e, 21, 22, 25–26 b, 26 e, 26 k–26 m och 42 a–42 k §§ ska tillämpas i fråga om upptagningar som avses i denna paragraf. I fråga om ljudupptagningar ska dessutom det som gäller för filmverk enligt 16 a och 16 b §§ samt 16 c § första, andra och fjärde–sjätte styckena tillämpas.

När ett exemplar av en upptagning enligt denna paragraf med framställarens samtycke har överlåtits inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet får exemplaret spridas vidare.

Fjärde stycket ger inte rätt att tillhandahålla allmänheten

1. exemplar av en upptagning genom uthyrning eller andra jämförliga rättshandlingar, eller

2. exemplar av en film eller annan anordning på vilken rörliga bilder tagits upp genom utlåning.

48 §⁹

Ett radio- eller tv-företag har, med de inskränkningar som föreskrivs i denna lag, en uteslutande rätt att förfoga över en ljudradio- eller tv-utsändning genom att

1. ta upp utsändningen på en anordning genom vilken den återges,
2. framställa exemplar av en upptagning av utsändningen,
3. sprida exemplar av en upptagning av utsändningen till allmänheten,
4. tillåta återutsändning eller en återgivning för allmänheten på platser där allmänheten har tillträde mot inträdesavgift, eller
5. tillåta att en upptagning av utsändningen på trådbunden eller trådlös väg överförs till allmänheten på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till upptagningen från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer.

De rättigheter som avses i första stycket 2, 3 och 5 gäller till utgången av femtionde året efter det år då utsändningen ägde rum.

Bestämmelserna i 2 § andra stycket, 6–9 §§, 11 § andra stycket, 11 a, 12, 13 och 15 a–16 §§, 16 a § tredje stycket, 16 e–17 c, 17 e, 21, 22, 25–26 b, 26 e, 26 k–26 m, 42 a, 42 b, 42 d och 42 g–42 k §§ ska tillämpas i fråga om ljudradio- och tv-utsändningar som avses i denna paragraf.

Bestämmelserna i 2 § andra stycket, 6–9 §§, 11 § andra stycket, 11 a, 12, 13 och 15 a–16 §§, 16 a § tredje stycket, 16 e–17 c, 17 e, 21, 22, 25–26 b, 26 e, 26 k–26 p, 42 a, 42 b, 42 d och 42 g–42 k §§ ska tillämpas i fråga om ljudradio- och tv-utsändningar som avses i denna paragraf.

⁹ Senaste lydelse 2025:547.

När ett exemplar av en upptagning enligt denna paragraf med företagets samtycke har överlåtits inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet får exemplaret spridas vidare.

Om ett radio- eller tv-företag har krav på ersättning för en sådan vidareändring som avses i 42 f § och som har skett med företagets samtycke, ska företaget framställa sitt krav samtidigt med de krav som avses i 42 a § tredje stycket.

49 a §¹⁰

Den som har framställt en fotografisk bild har uteslutande rätt att framställa exemplar av bilden och göra den tillgänglig för allmänheten. Rätten gäller oavsett om bilden används i ursprungligt eller ändrat skick och oavsett vilken teknik som utnyttjas. Rätten gäller dock inte om det huvudsakliga motivet för bilden utgörs av ett konstverk för vilket upphovsrätt inte längre gäller.

Med fotografisk bild avses även en bild som har framställts genom ett förfarande som är jämförligt med fotografi.

Rätten enligt första stycket gäller till dess femtio år har förflutit efter det år då bilden framställdes.

Bestämmelserna i 2 § andra– fjärde styckena, 3, 7–9, 11 och 11 a §§, 12 § första och fjärde styckena, 13 och 15–16 §§, 16 a § tredje stycket, 16 e–17 c, 17 e, 19–21 och 23 §§, 24 § första stycket, 25–26 b, 26 e, 26 k–28, 29–29 e, 31, 32, 36–38, 41–42 k och 50–52 §§ ska tillämpas på bilder som avses i denna paragraf. Om en sådan bild är föremål för upphovsrätt, får upphovsrätten också göras gällande.

Bestämmelserna i 2 § andra– fjärde styckena, 3, 7–9, 11 och 11 a §§, 12 § första och fjärde styckena, 13 och 15–16 §§, 16 a § tredje stycket, 16 e–17 c, 17 e, 19–21 och 23 §§, 24 § första stycket, 25–26 b, 26 e, 26 q–28, 29–29 e, 31, 32, 36–38, 41–42 k och 50–52 §§ ska tillämpas på bilder som avses i denna paragraf. Om en sådan bild är föremål för upphovsrätt, får upphovsrätten också göras gällande.

60 §¹¹

Bestämmelserna om upphovsrätt tillämpas på

1. verk av den som är svensk medborgare eller har sin vanliga vistelseort i Sverige,

2. verk som först *utgivits* i Sverige eller samtidigt i Sverige och *utom riket*,

3. filmverk vars producent har sitt säte eller sin vanliga vistelseort i Sverige,

4. här uppfört byggnadsverk,

5. konstverk som utgör del av här belägen byggnad eller på annat sätt är fast förenat med marken.

Vid tillämpning av första stycket 2. anses *samtidig utgivning*

2. verk som först *har getts ut* i Sverige eller samtidigt i Sverige och *utomlands*,

Vid tillämpning av första stycket 2 anses *utgivningen ha skett*

¹⁰ Senaste lydelse 2022:1712.

¹¹ Senaste lydelse 2007:521.

ha ägt rum, om verket *utgivits* i Sverige inom trettio dagar efter *utgivning* utomlands. Vid tillämpning av första stycket 3. anses, där *ej* annat visas, den vars namn på sedvanligt sätt *utsatts* på exemplar av filmverket som verkets producent.

Bestämmelserna i 26 k–26 p §§ tillämpas på verk av den som är svensk medborgare eller har sin vanliga vistelseort i Sverige.

Bestämmelserna i 44 a § tillämpas på utgivningar och offentliggöranden av den som är svensk medborgare eller har sin vanliga vistelseort i Sverige. Bestämmelserna tillämpas också på utgivningar och offentliggöranden av juridiska personer som har säte i Sverige.

Bestämmelserna i 50 och 51 §§ tillämpas på varje litterärt eller konstnärligt verk, oberoende av dess ursprung.

samtidigt, om verket *har getts ut* i Sverige inom trettio dagar efter *utgivningen* utomlands. Vid tillämpning av första stycket 3 anses, där *inget* annat visas, den vars namn på sedvanligt sätt *satts ut* på exemplar av filmverket som verkets producent.

Bestämmelserna i 26 k–26 t §§ tillämpas på verk av den som är svensk medborgare eller har sin vanliga vistelseort i Sverige.

61 §¹²

Bestämmelserna i 45, 47 och 48 §§ tillämpas på framföranden, ljudupptagningar samt ljudradio- och tv-utsändningar som äger rum i Sverige. Dessutom tillämpas 45 § på framföranden av den som är svensk medborgare eller har sin vanliga vistelseort i Sverige, 47 § på ljudupptagningar vars framställare är svensk medborgare eller svensk juridisk person eller har sin vanliga vistelseort i Sverige och 48 § på utsändningar av radio- eller tv-företag som har sitt säte i Sverige. Bestämmelserna i 46 § tillämpas på ljudupptagningar och upptagningar av rörliga bilder vars framställare är svensk medborgare eller svensk juridisk person eller har sin vanliga vistelseort i Sverige liksom på sådana upptagningar av rörliga bilder som äger rum i Sverige. Bestämmelsen i 46 § om exemplarframställning gäller dock alla ljudupptagningar.

Bestämmelserna i 48 b § tillämpas på presspublikationer vars framställare är etablerad i Sverige. Bestämmelserna i 49 § tillämpas på arbeten vars framställare är svensk medborgare eller har sin vanliga vistelseort i Sverige. Bestämmelserna tillämpas även på arbeten vars framställare är svensk juridisk person och har sitt säte, sitt huvudkontor eller sin huvudsakliga verksamhet i Sverige. Om den juridiska personen har sitt säte i Sverige men inte sitt huvudkontor eller sin huvudsakliga verksamhet här, tillämpas bestämmelserna dock endast om arbetet ingår i en ekonomisk verksamhet som har etablerats i Sverige.

Av bestämmelserna i 49 a § tillämpas hänvisningen till 50 och 51 §§ på alla fotografiska bilder och övriga bestämmelser på fotografiska bilder

1. vars framställare är svensk medborgare eller har sin vanliga vistelseort i Sverige, eller

2. som först har getts ut i Sverige eller samtidigt i Sverige och utomlands, eller

¹² Senaste lydelse 2025:547.

3. som har infogats i en byggnad eller annan anordning som är fast förenad med marken, om byggnaden eller anordningen är belägen i Sverige.

Vid tillämpningen av tredje stycket 2 anses utgivningen ha skett samtidigt, om bilden har getts ut i Sverige inom trettio dagar efter utgivningen utomlands.

Av bestämmelserna i 45 § tillämpas hänvisningen till 26 k–26 m §§ endast på framföranden som har gjorts av någon som är svensk medborgare eller som har sin vanliga vistelseort i Sverige. Av bestämmelserna i 46 § tillämpas hänvisningen till 26 k–26 m §§ endast på upptagningar vars framställare är svensk medborgare eller svensk juridisk person eller har sin vanliga vistelseort i Sverige. Av bestämmelserna i 48 § tillämpas hänvisningen till 26 k–26 m §§ endast på utsändningar av radio- eller tv-företag som har sitt säte i Sverige. Av bestämmelserna i 49 a § tillämpas hänvisningen till 26 k–26 p §§ endast på fotografiska bilder vars framställare är svensk medborgare eller har sin vanliga vistelseort i Sverige.

Av bestämmelserna i 45 § tillämpas hänvisningen till 26 k–26 p §§ endast på framföranden som har gjorts av någon som är svensk medborgare eller som har sin vanliga vistelseort i Sverige. Av bestämmelserna i 46 § tillämpas hänvisningen till 26 k–26 p §§ endast på upptagningar vars framställare är svensk medborgare eller svensk juridisk person eller har sin vanliga vistelseort i Sverige. Av bestämmelserna i 48 § tillämpas hänvisningen till 26 k–26 p §§ endast på utsändningar av radio- eller tv-företag som har sitt säte i Sverige. Av bestämmelserna i 49 a § tillämpas hänvisningen till 26 q–26 t §§ endast på fotografiska bilder vars framställare är svensk medborgare eller har sin vanliga vistelseort i Sverige.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2026.
  2. Lagen tillämpas även på verk och prestationer som har tillkommit före ikraftträdandet.
  3. Äldre bestämmelser gäller för åtgärder som har vidtagits före ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:977) om kollektiv förvaltning av upphovsrätt

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 3 § och 9 kap. 2 § lagen (2016:977) om kollektiv förvaltning av upphovsrätt ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §¹

Om en organisation som inte är en kollektiv förvaltningsorganisation ingår avtal som anges i 42 a § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk eller kräver in ersättning enligt 26 m, 26 p eller 45 b § eller 47 § tredje stycket samma lag, ska det som gäller för en kollektiv förvaltningsorganisation enligt 4 kap. 3 §, 5 kap. 5 § första stycket 1–4 och andra stycket 1 och 2 och 9 § första stycket, 7–9 kap., 10 kap. 1–4 och 8 §§ och 11 kap. 12 § första stycket denna lag gälla för den verksamheten.

Om en organisation som inte är en kollektiv förvaltningsorganisation ingår avtal som anges i 42 a § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk eller kräver in ersättning enligt 26 n, 26 s eller 45 b § eller 47 § tredje stycket samma lag, ska det som gäller för en kollektiv förvaltningsorganisation enligt 4 kap. 3 §, 5 kap. 5 § första stycket 1–4 och andra stycket 1 och 2 och 9 § första stycket, 7–9 kap., 10 kap. 1–4 och 8 §§ och 11 kap. 12 § första stycket denna lag gälla för den verksamheten.

9 kap.

2 §

En kollektiv förvaltningsorganisation får inte tillämpa

1. licensvillkor som inte har saklig grund, eller
2. licensvillkor som är diskriminerande.

Den ersättning som en kollektiv förvaltningsorganisation begär för användning av verk och andra skyddade prestationer ska vara rimlig. Organisationen ska informera användaren om grunderna för beräkningen av ersättningen.

Vid tillämpningen av första stycket 2 ska villkor som gäller för en nättjänst av ett slag som varit tillgänglig inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) under kortare tid än tre år då licensavtalet ingicks inte beaktas.

Första stycket och andra stycket andra meningen ska i fråga om avtalsvillkor och information om grunderna för beräkningen av begärd ersättning även tillämpas när en organisation kräver in ersättning enligt 26 n § lagen

¹ Senaste lydelse 2022:1714.

*(1960:729) om upphovsrätt till
litterära och konstnärliga verk.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2026.
  2. Äldre bestämmelser gäller för åtgärder som har vidtagits före ikraftträdandet.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (2017:322) om medling i vissa upphovsrättstvister

Härigenom föreskrivs att 1 a och 16 §§ lagen (2017:322) om medling i vissa upphovsrättstvister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 a §¹

Denna lag gäller också om det i andra fall än som anges i 1 § uppkommer en tvist om ingåendet av ett avtal som gäller rätt att göra filmverk tillgängliga för allmänheten på en beställvideotjänst online. Bestämmelserna i 13 och 14 §§ om tidsbegränsade avtals fortsatta tillämpning gäller dock inte vid *sådan tvist*.

Denna lag gäller också *vid tvist om ingåendet av ett avtal om ersättning enligt 26 k § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk samt om det i andra fall än som anges i 1 § uppkommer en tvist om ingåendet av ett avtal som gäller rätt att göra filmverk tillgängliga för allmänheten på en beställvideotjänst online. Bestämmelserna i 13 och 14 §§ om tidsbegränsade avtals fortsatta tillämpning gäller inte vid sådana tvister.*

16 §

Medlaren har rätt till skälig ersättning för arbete och utlägg.

Om inte annat har avtalats, ska ersättningen betalas av den part som har ansökt om medlingen eller, om flera parter har ansökt om medlingen, av dessa parter med lika delar.

Vid tvist om ingåendet av ett avtal om ersättning enligt 26 k § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk ska dock, om inte annat har avtalats, ersättningen betalas av parterna med lika delar.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2026.

¹ Senaste lydelse 2022:1713.